

KOSTANJEVIŠKE NOVICE

Glasilo občine Kostanjevica na Krki | Brezplačni izvod | **December 2009** | Številka 44

V spomin na padle borce 5

Pojasnila svetnikov in svetnic 7

Dr. Ivan Oražen 24

Franc Rabuse 26

KOSTANJEVIŠKENE NOVICE

IZDAJA

Občina Kostanjevica na Krki

Ljubljanska cesta 7

8311 Kostanjevica na Krki

E-mail

kostanjeviske.novice@gmail.com

UREDNIŠTVO

Odgovorni urednik

Goran Milovanović

Uredniški odbor

Marjana Krhin

Alenka Žugič Jakovina

Matic Skušek

Alja Pincolič

Matej Jordan

Lektor

Jakob Gašpir

OBLIKA

Oblikovanje

Janja Baznik

Urejanje fotografij

Matej Jordan

Fotografija na naslovnici

Jani Zakšek

Tisk

Tiskarna TiskAM / Aljoša Mihelin

Naklada

1000 izvodov

FOTO: **MATEJ JORDAN**

Je že tako, da čas hitro teče in kot bi mignil preteče tudi koledarsko leto. Dnevi so vse krajši in tako je tudi več časa za večerni počitek in razmislek, kakšna je bila letina. Prihajajo dnevi obdarovanj, Miklavž nas je že obiskal, za njim so na vrsti še drugi priljubljeni možje. Malo smo upali, da bo že Miklavžu iz koša padla na novo odprta obvoznica, ki jo že nekaj časa opazujemo. Pa je možakar odkorakal mimo. Mogoče je to nalogo prepustil Božičku ali Dedku Mrazu, če bo pa še zanju pretežka, bomo pa počakali na Svete tri kralje. Če smo čakali in hrepeneli desetletja bo tudi teh nekaj dni hitro minilo.

Ko smo paberkovali po letošnjih dogodkih, smo se odločili, da s par vprašanji, po principu včeraj, danes, jutri, pobaramo tudi občinske svetnike. V vašem imenu smo jih vprašali, kako vidijo iztekajoči se mandat in delovanje odgovornih v njem. Stališča so različna, zato bomo v naslednji številki dali besedo še občinski upravi. Spomnili smo se tudi okroglih obletnic rojstva dveh pomembnih Kostanjevičanov, ki sta ime kraja ponesla po vsej državi. Dr. Ivana Oražna in Franca Rabuseja. Pobljize vam predstavljamo tudi dva zanimiva sokrajana. Kot je v navadi, smo vam pripravili novice iz šole, knjižnice, pod črto pa smo potegnili tudi nekaj pomembnih jesenskih razstav, med katerimi vsekakor izstopa z novo stalno postavitvijo vnovičen poklon in zahvala velikemu mojstru, po mami rojaku, akademiku Božidarju Jakcu. Upamo, da je bera dovolj kvalitetna, da si boste z njo lahko krajšali kakšen zimski večer, v imenu uredništva Kostanjeviških novic pa vam ob tem želim, da se vam v naslednjem letu izpolni vse, kar si morda že dolgo skrito želite.

| GORAN MILOVANOVIĆ

1854-9284

FOTO: MATEJ JORDAN

Jesen na Tamalem plac

25. oktober

»Jesen na Tamalem plac« ostaja tradicionalna nedeljska oktobrska prireditiv. Ponavadi se prične kak dan pred samim dogodkom, ko se mesi kruh in peče pecivo, nabira kostanj in zbira člane ekipe za kondicijski preizkus. Verjetno je za udeležbo in uspeh, tako kot pri vsaki prireditvi na prostem, še najbolj pomembno vreme. Ne glede na reklamo je nebo tisto, ki privabi ali odvrne ljudi od obiska, jesensko deževje in z njim Krka pa veslačem vsako leto ponudita unikaten izziv. Letos se jih je zbralo okoli šestdeset v osmih ekipah. Če jih navedemo po končnem vrstnem redu, so se v konkurenci moških pomerili: Celina 2, Orehovec, Otok, Celina 1, Bexer Band in Brkači. Za veslanje okoli otoka so v povprečju veslači letos porabili pol deveto minuto, medtem ko sta ženski ekipi Celina in Otok za krog porabili deset minut z dvema sekunda-ma medsebojne razlike. Borba do konca.

VLEČENJE VRVI
| FOTO: MATEJ JORDAN

Nedeljsko dogajanje se je okoli štirih z Otoka preselilo na Tamal plac, kjer so stojnice že ponujale pijačo in jedačo. Cviček, kostanj, golaž, palačinke, pecivo, med, jabolka ... O žejji, lakoti in slabi volji pa ne duha ne sluha. Ko so se tekmovalci okrepčali, je sledil fizično najbolj zahteven del dneva – tekmovanje v vlečenju vrvi. Moške ekipe (Orehovec, Otok, Brkači in Bexer Band) so dodobra »a-testirale« vrv, ki ji ni bilo nič lažje v ženskem delu tekmovanja. Prikaz moči, vztrajnosti in ekipne pripadnosti je bil razlog za dobro razpoloženo množico, ki je z bučnim navijanjem in smehom dogajanju postavila piko na i. Dan se je prevesil v noč, obiskovalci so napolnili klopi in ob glasbeni spremljavi debatirali o tem in onem. Organizatorji so razglasili rezultate in ekipe so si med seboj čestitale. Srečen konec, vse dobro. Turistično društvo se ob tej priložnosti zahvaljuje vsem sodelujočim. V prvi vrsti tistim, ki z vsakoletno fizično prisotnostjo in materialno podporo prireditve sploh omogočite. Sem nedvomno spadajo lokalne ekipe, ki s svojo borbenostjo ustvarijo nepozabno

VESLANJE | FOTO: MATEJ JORDAN

tekmovalno vzdušje. Zahvala gre hkrati vsem obiskovalcem, ki s svojim obiskom dogodek podprete in osmislite. Se vidimo drugo leto!

| A. P.

VLEČENJE VRVI

Ženske

1. Celina
2. Otok

Moški

1. Orehovec
2. Bexer Band
3. Brkači

VESLANJE

Ženske

1. Celina
2. Otok

Moški

1. Celina 2
2. Orehovec
3. Otok

Jesen v Kostanjevici na Krki

Letošnji program tradicionalne prireditve Jesen na Tamalem plac, smo v dogovoru s Turističnim društvom Kostanjevica na Krki, popestrili tudi z izvedbo Ustvarjalnice, ki je potekala v Lamutovem likovnem salonu Galerije Božidar Jakac. V času poteka prireditve je bila v Lamutovem likovnem salonu odprta skupinska razstava POGLED 5, I Feel Kostanjevica na Krki, ki nam je predstavljala tematski okvir za pripravo in izvedbo programa. Mentorica v delavnici, katere tema je bila jesen v Kostanjevici na Krki, je bila akademska slikarka Mateja Kavčič, ki je kot avtorica sodelovala tudi na

razstavi. Udeleženci so skozi slikanje s tempera in akrilnimi barvami izražali svoj odnos, tako do kraja samega, prireditve, ki je potekala zunaj kot tudi do umetniških del, ki je vsako na svoj način govorilo o mestu na otoku.

USTVARJALNICE | FOTO: ALENKA UNETIČ

Delavnica je imela zelo dober odziv saj se je udeležilo 35 otrok, ki so ustvarili individualna dela in kar dve veliki skupinski sliki.

| HELENA ROŽMAN

NUŠKA ABRAM, HERMAN ANTONIČ
IN MARIJA BRECELJ
| FOTO: TANJA JAKŠE GAZVODA

Zamejski Slovenci na obisku

Ko se je pri Abramovih na Dobravi pri Prekopi pred časom mudil prof. Silvan Pipan, je beseda nanesla tudi na zamejske Slovence. Hitro je padel dogovor in članice Društva podeželskih žena Pod Gorjanci so se konec maja podale k njim. Kostanjevičanke so v Štivanu po sveti maši pripravile koncert, seveda pa so jim gostitelji razkazali tamkajšnje znamenitosti, tudi znameniti Novi grad. »V Italiji smo pri zamejskih Slovencih naleteli na takšno gostoljubnost, da jo je težko opisati z besedami, čeprav so bili to sprva neznani ljudje,« je dejala Nuška Abram.

Že na tem obisku je padel dogovor, da Slovenci z druge strani meje vrnejo obisk. Tako so se konec oktobra na Dolenjskem mudili zamejski Slovenci iz Devina in Štivanja. Ogleдали so si Kostanjevico, kostanjeviško jamo

GOSTJE SO SI Z VELIKIM ZANIMANJEM
OGLEDALI KOSTANJEVIŠKO OSNOVNO ŠOLO
| FOTO: TANJA JAKŠE GAZVODA

in osnovno šolo, nastopili so tudi v cerkvi, sprejela pa sta jih župan občine Mojmir Pustoslemšek, in ravnateljica osnovne šole Melita Skušek, ki je slikovito opisala in razkazala edinstveno šolo v svetu, na katero smo domačini premalo ponosni, tujci pa se le čudijo njeni kulturni vrednosti.

»Meja se spreminja, jezik in kultura ostajata,« je na vprašanje, ali v Italiji še ohranjajo slovenski jezik, dejal Herman Antonič. Tako gostje kot gostitelji so bili z druženjem zadnje oktobrsko nedeljo več kot zadovoljni in trdno odločeni, da bodo ohranili prijateljske vezi.

| TANJA JAKŠE GAZVODA

Posavska šola košarke

V soboto, 28. novembra, smo se s košarkarskim krožkom OŠ Kostanjevica na Krki pridružili Posavski šoli košarke za učence osnovnih šol. Mlada ekipa (Vid Jordan, Jure Kastelec, Monika Koncilja, Simon Košir, Luka Lipoglavšek, Lovro Sporiš, Jan Tršinar in Marko Žulič) je pokazala veliko znanja in borbene igre. Nadigrali smo OŠ Podbočje in OŠ Jurija Dalmatina ter tesno izgubili proti OŠ Blanca. Skupen izkupiček dveh zmag in enega poraza je odlična motivacija za nadaljnje turnirje. V soboto, 19. decembra, bomo moči merili v telovadnici OŠ Podbočje. Vljudno vabljeni!

| A.P.

POZDRAV EKIP | FOTO: METKA ŠKRIBINA ROZMAN

KONCERT POD GORJANCI | FOTO: MATEJ JORDAN

Koncert pod Gorjanci

Članice Društva kmečkih žena Pod Gorjanci, s sedežem v Kostanjevici na Krki, so v soboto, 28. novembra, v Lamutovem likovnem salonu Galerije Božidar Jakac pripravile tradicionalni jesenski koncert. S pestrim programom in pogostitvijo so ponovno navdušile številno občinstvo.

| M. J.

Čebulni pohod

v nedeljo 22. 11. 09

Čeprav je bilo jutro nedeljsko, povrhu pa še hladno in nič kaj prijazno, se je na startu pohoda zbrala večja skupina pohodnikov. Sonce se je prikazalo šele kasneje. Naredila se je lepa, čebulna, jesenska nedelja.

Čebulni pohod vse bolj prerašča v tradicionalno jesensko druženje. Skupina raških in kostanjeviških zanesenjakov poizkuša pod vodstvom planinskega društva Polom iz Kostanjevice na Krki s tem pohodom ohraniti del naše etnološke preteklosti.

V ne tako daljni preteklosti je bila

ČEBULNI POHOD | FOTO: MATEJ JORDAN

Raka znana po pridelavi kvalitetne čebule. Gospodinje so jo nosile napredaj po bližnjih sejnih, tudi v Kostanjevico. Da bi jim bila pot čim krajša, so jo mnogokrat ubrale po bližnjicah skozi Krakovski gozd. Po teh stezah poteka danes čebulna pot.

DELJENJE ČEBULE | FOTO: MATEJ JORDAN

Da bi bile steze uhojene in spomin še naprej ohranjen, organizatorji vabijo tudi naslednje leto. Takrat morda v pravi smeri, torej iz Rake v Kostanjevico. Pa saj je vseeno.

| A.P.

V spomin na padle borce, talce in ostale žrtve II. svetovne vojne v občini Kostanjevica na Krki

17. oktobra 2009 je na Oštrcu pri spomeniku pod vaško lipo potekala tradicionalna proslava v spomin na padle borce, talce in ostale žrtve II. svetovne vojne v občini Kostanjevica na Krki. Predstavniki domačih borcev in gostov s Hrvaške so pred spomenik, na katerega so vklesana imena 46 padlih vaščanov gorjanskih vasi v nemški ofenzivi oktobra 1943, položili venec in cvetje. Udeležence proslave sta uvodoma pozdravila predsednik Zveze borcev NOB Kostanjevica na Krki, Viljem Punčuh in župan občine Kostanjevica na Krki, Mojmir Pustoslemšek. V razgibanem in pestrem programu proslave, ki jo je povezovala Lea-Marija Colarič-Jakše, so sodelovali pihalni orkester Kostanjevica na Krki, pevski zbor OŠ Jože Gorjup Kostanjevica na Krki, recitatorki Maja Colarič-Kerin in Mirjam Hribar, tamburaška skupina Klasje iz Novega mesta, mladi plesalci PK Lukec in harmonikar Slavko Franko s pevci.

Slavnostni govornik letošnje prireditve je bil podpredsednik Državnega zbora RS, Miran Potrč, ki je poudaril, da je prišel čas odpovedovanja in sprememb. Sicer pa je dejal takole:

»Štejem si v čast, da vas lahko nagovorim ob Prazniku spomina na vse žrtve II. svetovne vojne, tukaj ob spomeniku, na katerem so vklesana imena 46 borcev, talcev in taboriščnikov iz gorjanskih vasi. Spominska svečanost je posebej posvečena obletnici ustrelitve 25 talcev in smrti 33 borcev Gubčeve brigade, 21. oktobra 1943. Vsi so žrtvovali svoja življenja za osvoboditev, za zmago nad okupatorji, v pričakovanju bolj pravičnega sveta in boljšega življenja vseh. Slava njihovemu spominu.

V letih II. svetovne vojne, ko smo bili razkosani in okupirani od treh zavojevalcev – Hitlerjeve Nemčije, Mussolinijeve Italije in Hortyjeve Madžarske, vi, na skrajnem jugu Slovenije, pa ste bili še žrtve maščevalnih napadov ustašev Paveličeve Nezavisne države Hrvatske, ko je vso Evropo ogrožal fašizem in nacizem, je bil oboroženi upor edino sredstvo narodnega preživetja. To so vedeli zavezniki, ki so skupno sodelovali ne glede na ideološko pripadnost. To je bila jasno OF slovenskega naroda, ki je združevala vse, ki so bili pripravljeni sodelovati v boju proti okupatorju. Zato kolaboracije z okupatorjem ni mogoče opravičiti. Mogoče je razumeti stiske in različne odločitve posameznikov. Organizatorjem in idejnim nosilcem sodelovanja z okupatorjem pa

SLAVNOSTNI GOVORNIK, PODPREDSEDNIK DRŽAVNEGA ZBORA RS, MIRAN POTRČ
| FOTO: MATEJ JORDAN

ni mogoče opravičiti njihovega ravnanja. To so zgodovinska dejstva, ki jih moramo spoštovati. Danes in vedno. To smo odgovorni našim potomcem. Zato vsa zahvala vsem, posebej Zvezi združenj borcev za vrednote NOB ter vsem drugim veteranskim organizacijam in lokalnim skupnostim, ki skrbijo za ohranjanje tradicij in resnice o NOB. Enako mora veljati za dejanja osamosvajanja Slovenije. Politična, oblastna in vojaška. Nobena od njih ne smejo biti obravnavana enostransko, s privzajanjem političnih zaslug. Saj je predvsem velika enotnost državljanov in državljanov vseh političnih strank zagotovila demokratičen prehod v nov družbeni red, osamosvojitve Slovenije ter njeno obrambo pred agresijo JLA v letu 1991. Spoštovani! Imamo svojo državo. Smo enakopravna članica vseh pomembnih mednarodnih organizacij in spoštovani v Evropi in svetu. Nihče nas ne ogroža. Žal si življenje najbolj otežujemo sami. Najprej tako, da se stalno obtožujemo o preteklosti. Ne samo doma, celo v mednarodni skupnosti. In pri tem, na žalost, toda resnično, prednjačijo stranke, ki bi rade opravičile kolaboracijo in prepričale mladino in svet, da je v Sloveniji vse do njihove oblasti vladal kruti, zločinski, totalitarni sistem, v katerem ni bilo nobene ekonomske pravičnosti in politične svobode, ampak je vladalo organizirano in vsesplošno teptanje človekovih pravic. Nas starejših, ki smo doživljali ta čas in vemo, da je bilo poleg slabosti in napak tudi veliko dobrega, seveda nihče v tako izkrivljanje resnice ne more prepričati. Nas pa sprevračanje zgodovine boli in predvsem ne moremo razumeti, čemu in komu naj koristi. Aktualnim nalogam in njihovem reševanju gotovo ne. In tudi ugledu Slovenije v svetu ne.

In potem tako, da si otežujemo prizadevanja za reševanje težkih gospodarskih in socialnih problemov družbe in ljudi.

Prepričan sem, da nikomur ne koristi, če opozicija in pogosto tudi pomemben del javnosti vsako odločitev vlade in koalicije oceni za nesprejemljivo, nezadostno ali vsaj bistveno prepozno. Priznajmo si, da smo v marsičem vsi ujetniki preteklih odločitev. Da so ljudje, sicer nezadovoljni, prenašali nesprejemljive socialne razlike, dokler so menili, da je tudi njihovo življenje še znosno in njihova bodočnost še zagotovljena. Danes, razumljivo, tega ne sprejemajo več. Toda teh socialnih razlik, nesprejemljivih plač, bogatenja posameznikov in nekaterih institucij, vse manjšega upoštevanja dela in povzdigovanja vloge kapitala in maloštevilnih lastnikov, ki so si ga po večini nagražili z zlorabami sistema, res ni kriva samo ta koalicija, še najmanj pa njena vodilna stranka.

Še manj je seveda kriva za splošno finančno in gospodarsko krizo ter krizo vrednot v svetu. Toda, ker je na oblasti, se od nje pričakujejo rešitve. To je razumljivo. In vse zahteve v tej smeri so opravičene. Niso pa opravičene nagajanja opozicije, ni opravičeno razvrednotenje vseh prizadevanj. Ni poštena politika *čim slabše za ljudi, tem boljše za nas*. Ni moralno pozivanje ljudi na ulice ali referendum glede vprašanj, ki jih mora reševati oblast, saj zaradi krize pravna država ne more nehati z delovanjem.

RECITAL MAJE COLARIČ KERIN
| FOTO: MATEJ JORDAN

PEVSKI ZBOR OŠ JOŽETA GORJUPA Z ZBOROVODKINJO MOJCO JEVŠNIK
| FOTO: MATEJ JORDAN

Zato je utemeljen poziv k razumu in strpnosti. Potrebno je razumeti, da krizni čas zahteva tudi razumna odpovedovanja in predloge dolgoročnih reform nepomembnih področjih družbenega življenja. Da vsak vladni predlog še ne pomeni končne odločitve. Da jih moramo oblikovati in sprejemati v sodelovanju z ljudmi, skupaj, v socialnem dialogu in partnerstvu. In če bomo delali tako, bomo lahko krizo ne le uspešno presežli, temveč bomo iz nje izšli sposobnejši za napredek. To je naš cilj in to je naša odgovornost. Spremljajte naše delo, da ga boste znali pravilno oceniti, in da boste lahko kot volivci pravilno odločali. Hvala za Vašo pozornost in vse dobro Vam in Sloveniji.«

| Lea Marija Colarič Jakše

Protestantizem in 31. oktober – dan reformacije

Protestantizem poleg Rimokatolištva in Pravoslavja velja za eno od treh največjih vej krščanstva. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije se je leta 2002 v popisu za evangeličane (ena od denominacij protestantizma) izreklo 14.736 ljudi, kar predstavlja 0,8 odstotka vsega slovenskega prebivalstva, za pripadnike drugih protestantskih veroizpovedi pa 1.399 ljudi, tj. 0,1 odstotka prebivalstva. Velika večina slovenskih protestantov živi v Prekmurju in so organizirani v 13 cerkvenih občinah.

Profesor za biblijsko teologijo Martin Luther je 31. oktobra 1517 na vrata cerkve v nemškem Wittenbergu obesil 95 tez o prenovi ali reformi Cerkve in tako pokazal na krizo v njej. Začelo se je veliko reformno gibanje, ki je privedlo do notranje preureditve katoliške cerkve. Slovencem je reformacija prinesla prvo knjigo in s tem knjižni jezik, pa tudi prvo omembo pojma Slovenec. Osrednja osebnost slovenskega protestantizma je postal Primož Trubar (1508-1586), ki je napisal več kot 25 del oziroma polovico vseh knjig, ki so jih napisali protestantski pisci. Leta 1550 je napisal Katekizem, prvo knjigo v slovenskem jeziku in prvo slovensko tiskano knjigo. Kmalu je katekizmu dodal še Abecednik. Najpomembnejše pisano delo slovenskega protestantizma je po mnenju številnih strokovnjakov

RAJKO SLUGA, SREDNJEVEŠKI TISKAR
| FOTO: MATEJ JORDAN

prevod Biblije Jurija Dalmatina leta 1584. V času reformacije je nastal tudi prvi slovenski pravopis, Zimske urice Adama Bohoriča, ki je začrtal slovensko pisanje v naslednjih dveh stoletjih. V Sloveniji je 31. oktober - dan reformacije državni praznik od leta 1992. Vsako leto po državi potekajo svečane prireditve in tako smo tudi v Kostanjevici na Krki proslavili v oktobrskem večeru. V osnovni šoli Jožeta Gorjupa so se zbrali obiskovalci iz vsega Posavja. Spregovoril je slavnostni govornik teolog mag. Zmago Godina, v programu pa so nastopili Ernest Breznikar,

PRIREDITEV OB DNEVU REFORMACIJE
| FOTO: MATEJ JORDAN

plesna skupina Celestina, Trio Amos, Študentski pevski zbor Bee Geesus in Vladimir Abram, srednjeveški tiskar.
| A.P.

Ekскурzija Društva vinogradnikov

Društvo vinogradnikov Kostanjevica na Krki se je v soboto odpravilo na ekscurzijo. Poln avtobus članov društva se je odpravil na Štajersko, kjer so obiskali več znamenitosti.

Najprej so se ustavili v Mariboru in si ogledali najstarejšo vinsko trto na svetu, katere potomko imamo tudi ob Galeriji Božidar Jakac v Kostanjevici na Krki. Nato so se ustavili v vinski kleti Vinag v Mariboru, ki je ena največjih v Evropi, kjer so pripravili degustacijo. Pot je nato vodila na Sveto Ano, kjer je po kosilu zopet sledila pokušina vin, sprejel jih je predsednik vinogradni-

VINOGRADNIŠKI IZLET | FOTO: MATEJ JORDAN

škega društva in jim ponudil pokušino najboljših vin. Na poti proti domu pa so se ustavili še v domačih krajih, kjer

so si ogledali kako pridelujejo vino pri Žarnovih v Nemški vasi.
| MATEJ JORDAN

POJASNILA SVETNIKOV IN SVETNIC

Kostanjevica na Krki je že nekaj časa samostojna občina. Dovolj dolgo, da je čas za pogled nazaj in oceno narejenega. Za mnenje smo povprašali člane občinskega sveta, kot najvišjega organa odločanja v občini. Odzvala sta se svetnika Franc Štokar in Ladko Petretič ter z enotnim odgovorom člani Neodvisne svetniške skupine (Joško Cunk, Milan Herakovič, Gregor Jordan, Jožica Lešnjak, Silvester Miklavž, Melita Skušek in Boštjan Tomazin).

Spoštovane svetnice in svetniki, Pokrivanje političnega delovanja občine je bilo v Kostanjeviških novicah v zadnjem obdobju nekoliko zapostavljeno. Ker se bližajo nove lokalne volitve, bi vas v imenu občank in občanov občine želeli povprašati o preteklem mandatu in s tem na nek način predstaviti vaše delovanje. Vprašanja so koncipirana preprosto po principu včeraj, danes, jutri.

1. Kmalu bo za nami prvi mandat samostojne občine, kako generalno gledate na razvoj kraja v teh letih?
2. Katero je tisto področje pri katerem ste v tem mandatu bili najbolj aktivni in se počutite strokovno najbolj suvereni?
3. Kaj je po vašem mnenju tisto najpomembnejše iz vašega programa, ki ste si ga na začetku zastavili, ki je bilo v teh letih realizirano in štejete kot večji uspeh vašega mandata?
4. Kako ocenjujete delo občinske uprave?
5. Kakšna bi po vašem mnenju morala biti kratkoročna in kakšna dolgoročna strategija razvoja občine Kostanjevica na Krki?
6. Razmišljate o ponovni kandidaturi v naslednjem mandatu? Vas zanima mogoče županovanje?

ODGOVORI SVETNIKA FRANCA ŠTOKARJA

1. Pričakovali smo več, oziroma lahko bi bilo tudi bolje.
2. Deloval sem v odboru za infrastrukturo - okolje in prostor, odboru za družbene dejavnosti - šport, komisiji za volitve in imenovanja. Veliko se je naredilo na področju infrastrukture v sami občini, večji programi, ki so bili zastavljeni že v Krški občini so se realizirali, nekateri pa so še v teku. Ni pa bilo veliko, oziroma skoraj nič, narejenega na območju s katerega prihajam kot svetnik. Nekaj več je bilo narejeno na področju družbenih dejavnosti v sami občini, kakor tudi na volilnem območju s katerega prihajam.
3. Glede na to, da sem bil svetnik že v občini Krško, je to obdobje oziroma realizacija teh let slabša. V tem času ni bilo na našem področju vložena

veliko, ravno tako ni narejena cesta do manjšega naselja Dolšce, ki gravitira na območje Orehovca. Pričakujem, da se bo vsaj to zadnje leto namenilo več sredstev na naše področje.

4. Sama občinska uprava se trudi po svojih močeh, vidi pa se, da je povsem

FRANC ŠTOKAR | FOTO: MATEJ JORDAN

nova in brez večjih izkušenj.

5. Kratkoročno gledano bi morala občina čimprej urediti infrastrukturo, dokončati ceste do vasi, vodovodno oskrbo, dokončati obrtno cono in pripraviti parcele za individualno gradnjo. Seveda tudi nadaljevati s projektom na Prekopi. Preveč pa je bilo zamujenega pri osnovni šoli, saj ne razumem zakaj ureditev igrišč ni bila v programu kot prva prioriteta. Vsi vemo, da so še v takem stanju kot pred 40 leti. Dolgoročno, oziroma čim prej, pa je potrebno urediti prostorski plan občine, izkoristiti termalno vodo, pospešiti turizem - tudi ideja o zidaniškem turizmu ni slaba. Pogrešam večjo podporo v kmetijstvu, še malo pa bo zaraščeno vse, oziroma še tisto za kar nekateri posamezniki še skrbijo - npr. s košnjo. Posebno je treba vse to, kar je že narejeno, vzdrževati in to kvalitetno. Zamujamo pri delitveni bilanci, odlokih, podelitvah koncesij, ureditvi mrliške vežice in še bi lahko našteval.

ODGOVORI SVETNIKA LADKA PETRETIČA

Moj namen v tem članku ni, da bi koga kritiziral ali pretirano hvalil.

LADKO PETRETIČ | FOTO: MATEJ JORDAN

V tem mojem mandatu občinskega svetnika, ki se počasi izteka, si štejem v čast, da sem lahko sodeloval pri nastanku kakor tudi pri razvoju novoustanovljene občine Kostanjevica na Krki. Vsak začetek je težak, vendar smo uspeli premagati marsikatero oviro in se jih trudimo še premagovati. Kljub recesiji in slabim razmeram v gospodarstvu smo realizirali kar nekaj večjih projektov, ki so se vlekli še iz časov bivše občine Krško, ki ji le-tih ni uspelo realizirati. Naj omenim izgradnjo obvoznice, rekonstrukcijo Gorjanske ceste in dokončanje ceste Črneča vas - Vrtača in nekaj manjših projektov. Podpisana pa je tudi težko pričakovana pogodba za izgradnjo infrastrukture na Prekopi.

Kljub vsem naporom pa nam ni uspelo dokončati delitvene bilance z občino Krško. Z rešitvijo tega problema bi si zagotovili prepotrebna denarna sredstva, ki bi jih vložili v nadaljnji razvoj naše občine. Ko gledam za nazaj, ne morem biti zadovoljen s projekti na področju obrtne cone in stanovanjske izgradnje, ki se nam nekako oddaljuje, saj se moramo zavedati časa gospodarske krize in s tem tudi omejene investicije. Čase razcveta smo na tem področju nekoliko zamudili, vendar moramo vnaprej zreti z optimizmom.

Navkljub dobrim in slabim stvarim v občinskem svetu, sem g. župana in njegovo ekipo podpiral, kajti zavedati se moramo, da županski mandat šteje štiri leta in je to treba spoštovati.

Ko se zastavlja vprašanje strategije razvoja, je nujno, da dobimo potrjen prostorski plan, kajti če bomo imeli v občini prostor in voljo, se bomo tudi hitreje razvijali. V tem konceptu mislim predvsem na hitrejšo stanovanjsko izgradnjo, izgradnjo obrtne cone, saj se moramo zavedati, da so glavarina in razni davki znaten prihodek občinske

blagajne. Poznano je, da so občine, ki so bile liberalne na področju stanovanjske izgradnje, kakor tudi obrtnih con veliko bolj uspešne v razvoju.

Glede hitrejšega razvoja turizma je nujno zgraditi parkirišča za avtomobile, rekreacijski center in urediti sam otok za obiskovalce, ki bo privlačen za turiste tako z gostinsko kot tudi z nastanitveno ponudbo.

Dolgoročni razvoj občine mora temeljiti na stacionarnem turizmu. Nujno bo potrebno izdelati projekte za izrabo termalne vode in iskati potencialnega investitorja za izgradnjo term, kajti samo tako bomo obdržali goste v kraju. Obuditi je potreben projekt, ki je že bil izdelan glede golf igrišča. Zanimariti ne smemo nadaljnega odkrivanja Kostanjeviške jame, ki jo moramo urediti za obiskovalce.

Kljub vsem razvojnim projektom in strategijam si moramo prizadevati, da ohranimo edinstvenost v naravnem okolju in bogato kulturno dediščino.

Na vprašanje o ponovni kandidaturi naj povem, da o tem še ne razmišljam.

Čas bo pokazal svoje.

ODGOVORI NEODVISNE SVETNIŠKE SKUPINE

Neodvisna svetniška skupina, ki deluje eno leto, ugotavlja, da se tudi v letu, ki je za nami, v naši občini ni dosti spremenilo (če izvzamemo projekte, ki so jih načrtovali in do podpisa pogodbe pripeljali že v občini Krško – se pravi obvoznica, Gorjanska cesta, obnova zdravstvenega doma, Prekopa). Lani smo 17. novembra na prepočasnost in nezainteresiranost župana in občinske uprave za nove projekte opozorili na novinarski konferenci. Za primerjavo

TISKOVNA KONFERENCA OB USTANOVITVI NEODVISNE SKUPINE SVETNIKOV
| FOTO **MARTIN LUZAR**

navajamo naše tedanje trditve, odgovore župana in stanje po enem letu.

Svetniška skupina - 17. 11. 2008

Ugotavljamo, da se sklepi občinskega sveta ne izvajajo tako, kot bi se morali (pobiranje taks ...), kar posledično lahko pomeni tudi manjši prihodek v občinski proračun; sklepi pomenijo tudi zavezo za uresničevanje določenih odločitev in niso zgolj črka na papirju. Sicer pa že kar nekaj časa nismo sprejeli nobenega odloka (čeprav do sprejetja naših veljajo odloki občine Krško, pa se dogaja, da so določeni krški odloki v tem času že bili popravljeni, torej so stari prenehali veljati, mi pa se še kar sklicujemo na izvrševanje odlokov, ki niso več v veljavi). Še vedno nimamo odlokov o gospodarskih javnih službah, odloka o koncesijah ...

Župan - 8. 12. 2008

Občina sprejema odloke katerih problematika je aktualna in nihče ne more trditi, da zaradi tega trpi delo. Če občina nima svojega odloka, velja odlok občine Krško, ki je veljal na dan, 1. 1. 2007.

Odloki o gospodarskih javnih službah bodo predlagani v sprejem postopno. Paketno takih odlokov ne moremo predlagati, ker so zahtevni in je potreben čas za usklajevanje s pravnimi akti.

Danes:

Na naša vprašanja, kdaj bomo vendarle sprejeli določene odloke, nam sedaj odgovarjajo prav nasprotno, da jih bomo sprejemali paketno. Žal nihče ne ve kdaj.

Nujno bi bilo sprejeti Odloke o gospodarskih javnih službah (Odlok o ravnanju s komunalnimi odpadki, Odlok o oskrbi s pitno vodo, odvajanju in čiščenju odpadnih in padavinskih voda, Odlok o javni snagi in čiščenju javnih površin, Odlok o urejanju javnih

poti, površin za ceste in zelenih površin, Odlok o pregledovanju, nadzorovanju in čiščenju kurilnih naprav, dimnih vodov in zračnikov, Odlok o gospodarjenju s stavbnimi zemljišči, Odlok o urejanju in vzdrževanju pokopališč, Odlok o vzdrževanju občinskih javnih cest ...). Menda te odloke sedaj za našo občino pripravlja oziroma »popravlja« Kostak Krško.

Prav glede Kostaka Krško smo 2. 7. 2009 sprejeli sklep, da občina do naslednje seje pripravi predlog sporazuma za pokrivanje izgube iz poslovnih let 2007 in 2008, pri pripravi Plana za 2010 pa naj Kostak izgube ne planira že v naprej.
(SKLEP DO SEDAJ NI BIL REALIZIRAN.)

Na isti seji je bil sprejet tudi sklep, da občinska uprava do 1. 9. 2009 pripravi pisni sklep glede zaračunavanja pitne vode občini Šentjernej. (Naslednja seja je bila 24. 9. 2009, vendar niti sklepa niti rešitve ni bilo na dnevnem redu. V primeru, da bi bilo to urejeno, bi lahko s tem zneskom ustrezno pokrili izgubo Kostaka.)

Zaradi nesprejetega Odloka o redarski službi, se le-ta v občini ne more izvajati, čeprav za to plačujemo sredstva v skupno redarsko službo za občine Kostanjevica na Krki, Šentjernej in Šmarješke toplice.

Svetniška skupina - 17. 11. 2008

Ne moremo biti zadovoljni s turističnim razvojem Kostanjevice – na občini že nekaj časa obstaja delovno gradivo Strategija razvoja turizma v občini Kostanjevica na Krki, ki čaka na strokovni odziv občine oziroma občinske uprave, da bo lahko šla v razpravo odborov in dobila obliko za sprejetje na občinskem svetu. Vedno bolj se kaže kot nedopustno, da takšne strategije še

nimamo, saj pri številnih razpisih, na katerih bi lahko kandidirali, potrebujemo prav takšen dokument.

Župan – 8. 12. 2008

To ne drži. Pri Podjetniškem centru Krško smo že pred nekaj časa to strategijo naročili, ki je v fazi delovnega gradiva, predstavljena na odborih in tudi na zadnjem občinskem svetu. Pripombe in dopolnitve pa pričakujemo s strani svetnikov. S to strategijo bo potrebno seznaniti vse občane, preden jo bo občinski svet sprejel. Strategija razvoja turizma in strategija razvoja kmetijstva sta sestavna elementa prostorskega plana, ki je v izdelavi in ga moramo sprejeti naslednje leto.

Občina že ima projekt za izgradnjo TIC-a v kletnih prostorih »farovža«. Po dogovoru bo izvedba vključena v projekt IPA. Še prej pa bo potrebno rešiti najem prostorov, ki so last župnišča. Šele s prostorom TIC-a bomo lahko zagotovili osnovno delovanje turistične ponudbe (ali zavod ali kakšna druga oblika delovanja v vodenju razvoja turizma).

Danes:

1. Osnutek Strategije razvoja turizma je bil potrjen 18. 12. 2008. S strani pripravljavcev (Podjetniškega centra Krško) je bilo povedano, da dopolnitev k delovnemu gradivu ni bilo, zato je bil osnutek sprejet v predlagani obliki, z njim pa so bili seznanjeni tudi občani. Ko je na dnevni red seje prišel PREDLOG Strategije razvoja turizma (dne 2. 7. 2009), se je le-ta, kljub temu, da nihče ni predlagal amandmajev, BISTVENO razlikoval v nekaterih točkah, še zlasti vsebinskih in pri projektih, ki so v bodočnosti predvideni na področju turizma v Kostanjevici. Svetniška skupina je na to opozorila, vendar nihče ni znal razložiti, od kod spremembe. Po žalitvah, da iščemo dlako v jajcu, smo dejansko sprejeli akt, ki je zaradi nedovoljenih razlik med osnutkom in predlogom pravno nič, župan pa je priznal, da postopek ni bil pravilno izpeljan, pojasnil, kako je do tega prišlo, morebitnega novega postopka sprejetja pa od takrat nismo bili deležni.

Sedaj se dogaja, da se tudi sprejeta Strategija razvoja turizma ne ujema z nastajajočim prostorskim planom, Strategije razvoja kmetijstva pa tako še ni na vidiku.

2. Prostorski plan (OPN) pripravlja podjetje Savaprojekt Krško, zanj bo občina plačala skupaj 192.000 EUR

(devetkrat večja občina Krško bo zanj plačala okrog 500.000 EUR), je še daleč od sprejetja, veliko mnogo večjih občin pa je že imelo razgrnitev, nekatere občine so tak akt že tudi sprejele!!! LE-TOS OPN TOREJ NIKAKOR NE MORE BITI SPREJET, izgovori, da so na občini storili vse, da bi se tudi postopki na ministrstvih končali čim prej, pa so bolj kot ne izgovori. Po naših informacijah nismo bili med aktivnejšimi občinami na pogajanjih na posameznih ministrstvih in zavodih, ki dajejo soglasja, zato predvidevamo, da bomo OPN sprejemali med zadnjimi v državi. 3. Občina je res naročila projekt za izgradnjo TIC-a v prostorih nekdanjega župnišča, to je bil tudi del mednarodnega projekta IPA – Instrument predpristopne pomoči Slovenija – Hrvaška, ki naj bi potekal skupaj z občino Baška, v skupni vrednosti skoraj 500.000 EUR, a ker župan ni speljal podpisa pogodbe o najemu prostorov (za odkup trenutno ni denarja), je projekt padel v vodo. Tako nismo zapravili le svoje priložnosti, ampak tudi priložnosti občine Baška za razvijanje kulturnega turizma.

Svetniška skupina - 17. 11. 2008

Ugotovljamo, da se prav nič ne premika v smeri delitvene bilance z občino Krško. Vsi naši predlogi za pogajanja so bili preslišani. Že pred več kot enim letom smo svetovali, da župan najame pravno pomoč, kar se je začelo uredniševati pred nekaj meseci, a vseeno mislimo, da pravni nasveti ne morejo nadomestiti neposrednih pogajanj dveh vpletenih občin oziroma županov, še posebej, ker je za problem potrebno rešiti čim prej, saj nimamo nobenih dogovorov ali sporazumov glede financiranja javnih zavodov v novem proračunskem letu (medtem ko občina Kostanjevica na Krki v celoti financira občinski del Galerije Božidar Jakac in od občine Krško nihče doslej ni zahteval sofinanciranja, pa občina Kostanjevica na Krki že sedaj nastopa kot sofinancer v skupnih javnih zavodih, kot so Zdravstveni dom Krško, Lekarna Krško, Valvasorjeva knjižnica ...).

Naša skupina meni, da je potrebno to čim prej rešiti ali pa se kakor koli dogovoriti za enakopravno nastopanje pri poslovanju omenjenih zavodov. Nenazadnje tudi nimamo nikakršnega vpliva na poslovanje in razvoj teh zavodov.

Župan – 8. 12. 2008

Glede delitvene bilance pa naslednje: imenovana je bila posebna komisija, ki je skupaj s komisijo občine Krško pripravila sporazum. Sporazum s strani Občine Kostanjevica na Krki ni bil sprejet v taki obliki, ker ni vključeval participacije pri renti za nuklearni objekt, ki pa je pravno zelo zahteven. Občinski svet Občine Krško je sporazum sprejel. Na pobudo našega občinskega sveta smo pristopili k pravnemu preverjanju sporazuma pri Odvetniški pisarni Ulčar & partnerji, ki je zahtevno zadevo tudi pripravila in dokončala pred nekaj dnevi. Sam postopek pogajanj bo dogovorjen s strani županov. O rezultatih bodo člani občinskega sveta pravočasno seznanjeni in ga dokončnega dobili v potrditev. Zavedam se, da je potrebno problem rešiti čim prej, ker imata obe občini zaradi tega velike probleme, predvsem finančne.

Danes:

Dne 13. 12. 2007 občinski svet ni potrdil Sporazuma o razdelitvi premoženja in ureditvi premoženjsko-pravnih razmerij med podpisnicama občino Krško in občino Kostanjevica na Krki, katerega podlaga je premoženjska bilanca na dan 31. 12. 2006, tako kot ga je predlagala občina Krško. Svetniki smo zahtevali vsebinsko drugače formuliran sporazum, ki bi upošteval naše interese (soustanoviteljstvo v javnih zavodih, investicijska vlaganja po legi, zahteve po vključitvi v vplivno območje NEK, umestitev obveznosti za Prekopo ...). Sklep smo soglasno podprli.

Ker se na področju delitve nekaj mesecev ni zgodilo nič, je bila imenovana razširjena komisija za delitveno bilanco. Komisija je oblikovala sporazum, ki je upošteval zahteve občinskega sveta. Preden je bil sporazum sprejet na občinskem svetu, sta župan in direktorica občinske uprave dne 2. 12. 2008 na občino Krško brez vednosti in soglasja komisije in občinskega sveta posredovala vsebinsko drugačen sporazum, kot smo ga zahtevali svetniki, kar je na občini Krško »izbilo dno« in pomenilo zaključek pogajanj.

Ker delitvena bilanca z občino Krško ni končana, se že kažejo nekateri problemi glede ustanovitvenega akta Galerije Božidar Jakac, ki danes SPLOH NIMA USTREZNEGA STATUSA. Na to smo večkrat opozarjali, nazadnje na seji 2. 7. 2009. Župan je takrat odgovoril, da je lastništvo določeno v razmerju 70% : 30% (Kostanjevica, Krško). Vsi

pa vemo, da jo že tretje leto financirata le država in naša občina. Ker razmerja niso urejena, direktorju pa poteče mandat, razpisa za to mesto ne more biti, rešitev je le imenovanje vršilca dolžnosti. Medtem pa občina Kostanjevica na Krki pridno izpolnjuje vse obveznosti do drugih javnih zavodov, ki so obema občinama skupni (Valvasorjeva knjižnica, obnova zdravstvene doma ...).

Svetniška skupina - 17. 11. 2008

Še vedno tudi ni znana usoda kulturnega doma. Če objekta, ki so ga gradili občani, občina že ni mogla zaščititi, ali za to ni imela volje, potem bi se morala z novim najemnikom, če že ne kar lastnikom, vsaj pisno dogovoriti glede uporabe dvorane. Tako se danes kostanjeviški kulturi dogaja podobno kot blejskemu otoku. Hkrati pa nihče ne razmišlja, da je kulturni dom nujno potreben, če ne ta, je potrebno pristopiti k projektu novogradnje. O tem pa se sploh še nismo začeli pogovarjati.

Župan - 8. 12. 2008

Glede očitkov, da nismo nič storili v zvezi s kulturnim domom (uradno združni dom), moram navesti, da smo že leta 2007 vložili tožbo s katero se izpodbija lastništvo Kmečke zadruge na objektu in pripadajočem zemljišču. Tožba je še vedno v teku in na njen časovni potek ne moremo vplivati. Ob tem pa tudi vodimo razgovore z najemnikom objekta in zemljišča in smo prišli do točke, ko poskušamo pripraviti ustrezen sporazum, ki bi zadovoljil interese občine in najemnika.

Danes:

Naša občina misli, da se da vse urediti s tožbami, za pravne nasvete in vodnje postopkov pa namenjam iz občinskega proračuna čedalje več denarja. Danes vemo, da je tožba ustavljena, novi lastnik objekta je znan, svetniki smo večkrat zahtevali na vpogled sporazum med Kmečko zadrugo, kupcem (uradno najemnikom) in občino. 2. 7. 2009 je bila podana pobuda, da lastnik, gospod Odlazek, občinskemu svetu predstavi načrt obnove KD. Župan je tedaj povedal, da je bila pogodba podpisana, g. Rostohar pa dodal, da je sporazum o ureditvi premoženjskih razmerij podpisan, ni pa bil speljan na občini Krško. V pogodbi je baje določeno, da mora biti objekt urejen v petih letih, minilo pa je že eno leto. Na naslednji seji je bilo postavljeno isto vprašanje, direktorica občinske uprave

pa je povedala, da z g. Odlazkom že nekaj časa ni v stikih. Bil pa je v stikih s KD gospod Odlazek, saj je v tem času odpeljal izredno dragocen koncertni klavir, ki sploh ni bil predmet prodaje in je last osnovne šole.

Kljub vsem izmikanjem bomo vztrajali, da se nam čim prej predstavi projekt ureditve in vsebine nekdanjega kulturnega doma.

Svetniška skupina - 17. 11. 2008

Ko smo že pri projektih, ugotavljamo, da novih investicijskih projektov, s katerimi bi lahko sodelovali na državnih ali evropskih razpisih v letih do 2013 (razen športno rekreacijskega centra?), občina nima. Vsi projekti, ki so v teku (obvoznica, Gorjanska cesta, Prekopa) so bili pripravljeni še v občini Krško. Izkušnje sosednjih občin kažejo, da brez takšne participacije države in Evrope razvoj ni mogoč. Ostane nam le stopicanje na mestu. Predlagali smo, da se prav za spremljanje razpisov in vodenje projektov zaposli ali najame strokovnega delavca, če tega dela že ne zmore naša uprava.

Župan - 8. 12. 2008

Glede projektov, ki so trenutno v izvajanju naj povem: obvoznica Kostanjevica, zaključen most, dokončanje del v letu 2009, občina prispeva 20% vrednosti investicije, kar je izredno ugodno, saj bomo plačali samo DDV.

Rekonstrukcija ceste Prekopa – podpisan sporazum, začetek del leta 2009. Gorjanska cesta končana konec letošnjega leta. Financiranje iz evropskih sredstev, česar nekateri svetniki še danes ne vedo.

Rekonstrukcija Zdravstvenega doma: sofinanciranje s strani države, pretežni del pa z Občine Kostanjevica.

Res je, da ima sosednja občina Šentjernej več projektov, res pa je tudi, da je pri zadnjem projektu krožišča morala participirati 37% svojih sredstev. Nikakor pa ne stopicamo na mestu glede investicij, kar je razvidno iz investicijske dejavnosti projektov, kot sem jih prej naštel.

Če seštejemo vrednost naložb, ki so v teku, pridemo do vrednosti 9 milijonov evrov, kar je sedemkratnik vrednosti dohodnine, ki jo dobimo od države v okviru primerne porabe. Zanimivo bi bilo izvedeti, katera primerljiva občina ima še takšno razmerje. Istočasno imamo v pripravi projekte na področju infrastrukture za približno 8,5 milijono

nov evrov, pred nami pa je do leta 2013 še 5 let.

Danes:

Obvoznica je res končana, a iz občinskega proračuna ne bo plačana letos, kot je bilo načrtovano v proračunu 2009, ampak se znesek prestavi v prihodnje proračune.

Prekopa – župan je baje podpisal pogodbo za izvedbo rekonstrukcije Prekope v novembru 2009, dela se še niso začela.

Gorjanska cesta je za občino končana, za stanovalce pa še zdaleč ne. Kljub temu da je bila sofinancirana iz evropskih sredstev, menimo, da je bila precej preplačana, sofinanciranje Evrope pa še ni razlog, da nam je vseeno, koliko projekt stane.

Zdravstveni dom – obnova je končana, vendar je bil delež naše občine več kot 100.000 EUR, kar je nedvomno preveč. Še vedno pa trdimo, da so bili vsi ti projekti pripravljeni že v občini Krško, občina Kostanjevica na Krki pa, v nasprotju s trditvami občinske uprave in župana, nima pripravljenih novih projektov za naslednje obdobje. Pri kandidaturi za državna in evropska sredstva pa so tako pripravljene projekti še kako pomembni. Potrđitev te ugotovitve je vidna iz okvirnega osnutka proračuna za leto 2010, kjer ni niti enega EUR evropskih sredstev (tako kot tudi ne v letu 2009 in verjetno smo edina občina, ki ne črpa evropskega denarja). Investicije, ki se zaključujejo ali so v teku ter so bile zajete v proračunih za leti 2008 in 2009, bomo zaradi neaktivnosti občinske uprave in župana, da pridobi dodatna sredstva na evropskih razpisih, plačevali še nekaj let (vsaj še en mandat).

Svetniška skupina - 17. 11. 2008

Župana smo večkrat opozorili tudi na nedovoljene posege na ozemlju naše občine, pri čemer mislimo na priključitev na vrtino tople vode, ki je v katastrski občini Kostanjevica na Krki, in ki si jo je samovoljno dovolil lastnik stavbe na Poljanah. Hkrati smo apelirali na župana in občinsko upravo, naj državo zaprosi za koncesijo na tej vrtini, spet ni bilo nikakršnega odziva. Psi lajajo, karavana gre dalje, topla voda bo vsak čas le še fatamorgana za Kostanjevico.

Župan - 8. 12. 2008

Škofija Novo mesto se je na Poljanah priključila na toplo vodo, za kar smo

pismeno protestirali in dobili s strani škofije opravičilo. Samo rešitev s strani škofije bomo čim prej dogovorili. Koncesija vrtine se pridobi šele tedaj, ko se začne topli vir izkoriščati in od takrat naprej država obračuna višino koncesije.

Danes:

Dejstvo je, da vrtino izkorišča novo-meška škofija oziroma skavtski center na Poljanah, da obstajajo že številni projekti različnih interesnih skupin, ki želijo »prevzeti« vrtino, naš župan in občinska uprava pa od občinske seje dne 3. 7. 2008 niso storili ničesar, niti niso pridobili iz Krškega dosedanjih načrtov in vse ostale intelektualne lastnine naše občine. Župan je takrat sicer predlagal, da občinska uprava naše trditve preveri in pripravi poročilo o ugotovitvah do naslednje seje (16. 10. 2008), a kot običajno, tega občinska uprava ni realizirala.

Svetniška skupina - 17. 11. 2008

Že dve leti se skoraj nič ni premaknilo tudi na pripravi obrtne cone. Od približno desetih parcel je deloma prodana le ena, pa še ta ne more dobiti gradbenega dovoljenja, saj dokumentacija ni urejena. Parcele so se sicer prodajale, a iz nam neznanih razlogov niso bile prodane. Še vedno smo na točki nič. Torej lahko sklepamo, da se gospodarstvu v Kostanjevici slabo piše, brez gospodarstva pa ni razvoja. Zazidalna cona na Slinovcah je vprašljiva, saj bo kljub temu, da so znani lastniki parcel, potrebno narediti novo parcelacijo, ker projekt za ureditev infrastrukture spreminja velikost določenih parcel. Ljudje na rešitev čakajo že več kot 20 let.

Župan - 8. 12. 2008

Odločno zavračam trditve, da se pri obrtni coni ne dogaja nič. Izvajalec projekta infrastrukture Savaprojekt opravlja strokovno delo, občina bo v kratkem pridobila služnostne pravice. Svetniki bi to morali vedeti, saj smo jih ob raznih prilikah o tem seznanjali, da smo dvakrat izvedli licitacijo zemljišč, žal ni bilo zanimanja za odkup. Zazidalna cona na Slinovcah res stoji, saj se je občina odločila, da najprej rešimo zazidalno cono Grajske ceste (Ljubljanske ceste). Žal obeh zazidljivih con naenkrat ni možno finančno izvesti. Na Grajski cesti smo lani in letos prodali 7 par-

cel. Sedaj rešujemo za Grajsko naselje projekt infrastrukture, ki je v izdelavi.

Danes:

Koliko se je na tem področju dejansko naredilo v enem letu, lahko vidijo občani sami. Tako leta 2008 kot 2009 je občina poskušala prodati parcele na licitaciji, za katero pa skoraj nihče ni vedel. Sredstva od prodaje so že bila vključena v proračun 2009, vendar je bil zaradi nerealizacije predlagan rebalans proračuna v mesecu novembru, ki je vključeval samo še polovičen znesek od prodaje. Žal se potencialni kupec ni odločil za nakup in rebalans s skoraj 100.000 EUR je padel v vodo. V celem letu so na občini za obrtno cono pridobili le gradbeno dovoljenje za komunalno ureditev.

Svetniška skupina - 17. 11. 2008

Občani določenih predelov občine imajo veliko težav pri medmrežnih povezavah, saj velik del občine ne more uporabljati internetnih priključkov. Tudi tu se je občina odzvala preveč mlahavo in z izgovori, da ni denarja. Po naših preverjenih podatkih se Občina Kostanjevica tudi ni hotela vključiti v skupni projekt širokopasovnih povezav, h kateremu jo je povabila občina Krško.

Župan - 8. 12. 2008

Zavedam se, da so problemi pri medmrežnih povezavah, ki jih občina zaradi finančnih problemov ne more izvesti. Ko bo v bodoče izdelan in ko bodo finančna sredstva, bo občina pristopila k sami izvedbi. Informativno smo se povezali s Kostakom, ki izvaja projekt v Občini Krško in ni res, da se na to nismo odzvali.

Danes:

Širokopasovne povezave bi občina lahko pridobila skozi državne projekte, tako kot so to storile vse sosednje občine. Država namreč financira tiste dele občine, ki predstavljajo tako imenova-

NEODVISNA SVETNIŠKA SKUPINA
| FOTO: SIMONA MIKLAVŽ

ne bele lise. Do leta 2008 je bilo skoraj celotno območje naše občine pokrito z belimi lisami, torej upravičeno do državnih sredstev, v letu 2009 pa je le še nekaj vasi naše občine označeno z belimi lisami. To pomeni, da mora širokopasovne povezave financirati občina sama. Priložnost je žal zamujena, občani pa ostajajo brez internetnih povezav.

Svetniška skupina - 17. 11. 2008

Župan nas z vsako stvarjo oziroma odločitvijo postavi pred zid, zadnji trenutek, tako da smo dejansko zelo omejeni, saj v primeru, da sklepov ne potrdimo, lahko posledično to pomeni tudi blokado določenih projektov ...

Župan - 8. 12. 2008

Trdim, da se določeni sklepi občinskega sveta ne sprejmejo zaradi proceduralnih zadev. Zaradi tega nobenega svetnika ne obtožujem, tako nesprejete zadeve pa pomenijo blokado predlaganega kar je logično.

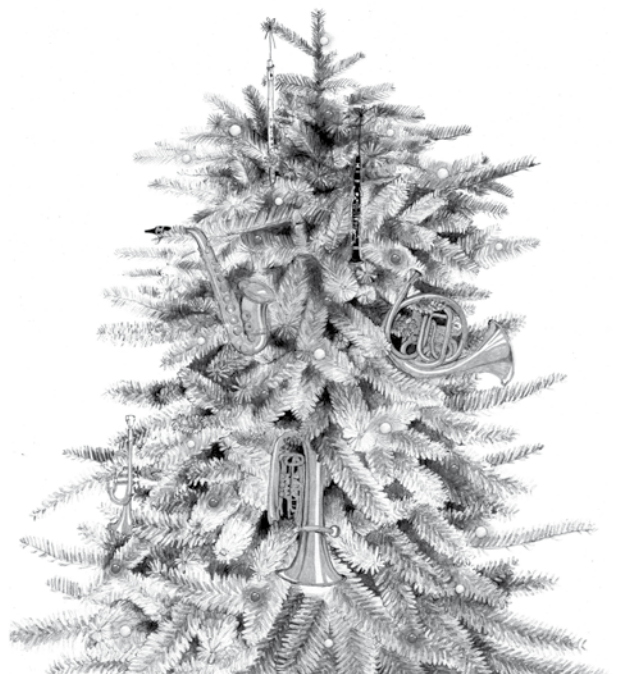
Danes:

Vsa leta do sedaj smo bili pol leta na začasnem financiranju, kajti osnutki proračuna so predstavljeni zelo pozno, isto se dogaja z rebalansom. Kljub temu da je župan v letu 2009 določene postavke proračuna prekoračil tudi za 400% (lahko pa ga največ za 20%) in smo ga pozivali, naj pravočasno predlaga rebalans proračuna, je do predloga prišlo šele 24. septembra 2009. Na seji smo člani svetniške skupine ugotovili, da želi občina nastali primanjkljaj pokriti z vrnjenimi sredstvi za vlaganje v telekomunikacije. Denar je na posebnem računu občine že skoraj eno leto, v tem času pa občinski upravi ni uspelo pripraviti strokovnih podlag za vračilo denarja občanom. Dokler to ni rešeno, sredstva iz tega naslova ne morejo biti uvrščena v rebalans proračuna in porabljena za druge namene. Neodvisna svetniška skupina je bila mnenja, da je to nedopustno, zato je glasovala proti sprejetju rebalansa, hkrati pa naročila občinski upravi, naj pripravi nov predlog popravka proračuna 2009. Župan nam je očital, ali se zavedamo posledic takšnega glasovanja, kasneje pa dejal, da se nam drugi župani smeji, ker nismo potrdili rebalansa. Očitno je občinska uprava šele po tem dogodku preverila zakonske podlage, na katere smo se sklicevali tudi mi, in nam v na-

slednjih dneh pritrčila, da morajo biti sredstva iz telekomunikacij vrnjena občanom, šele nato se ostanek porabi za namene lokalne skupnosti. Na podlagi tega so se končno le začele resne simulacije izračunov vračanj. Ponovno je bil rebalans predlagan za izredno sejo 10. 11. 2009. Župan je isti dan sejo preklical z besedami, da sejo preklicuje, »ker moramo s kupcem nekaj urediti«.

Neodvisna svetniška skupina je v tem obdobju opozarjala tudi na številne druge pomanjkljivosti, dajala pobude za rešitve različnih vprašanj, a smo izpostavili le najbolj aktualna vprašanja, ki se pojavljajo že ves mandat. Vemo, da župan ne more storiti vsega sam, a morda je prišel čas, da se vpraša, ali so mu različni svetovalci in nekateri strokovni delavci v pomoč ali pa ga pri delu le ovirajo.

Neodvisna svetniška skupina: Joško Cunk, Milan Herakovič, Gregor Jordan, Jožica Lešnjak, Silvester Miklavž, Melita Skušek in Boštjan Tomazin.

Božično-novoletni koncert Pihalnega orkestra Kostanjevica na Krki

26. decembra 2009 ob 18.00
v telovadnici Osnovne šole Kostanjevica na Krki

Gost večera Toni Sotošek

Dirigent Toni Homan
Voditeljica Melita Skušek

NAPOVEDI ZA PRIHODNJE LETO SO NEJASNE

Intervju z direktorjem Resisteca

»Glede na gospodarska gibanja menimo, da je kriza dno dosegla v prvem polletju letošnjega leta, bojimo pa se, da bo doseženo znova v naslednjem letu. Takšno stanje bo potem trajalo nekaj let in povpraševanje se bo postopoma in počasi znova krepilo,« pravi Anton Gubenšek, direktor podjetja Resistec, ki spada pod okrilje nemške skupine Krahn-Rwi. Ta ima v Sloveniji več podjetij; v Kostanjevici na Krki je sedež podjetja Resistec UPR d.o.o. & Co. k.d., ki pa ima celotno proizvodnjo na lokaciji v Krškem. Podjetje Athos Elektrosistemi d.o.o. ima sedež in proizvodnjo v Kostanjevici na Krki. Resistec proizvaja pretežno za avtomobilsko industrijo, podjetje Athos pa je največji evropski proizvajalec kabelskih in cevskih navijalcev. »Podjetje Athos kriza doslej

ni prizadela, je pa močneje prizadela Resistec. Planirana prodaja je v letošnjem letu glede na lansko nižja za tretjino,« pojasnjuje Gubenšek in dodaja, da so v Resistecu uvedli vrsto ukrepov, ki se nanašajo predvsem na racionalizacijo proizvodnje in uvajanje dodatnih postopkov avtomatizacije. Doslej so bili prisiljeni odpustiti 18 delavcev, del delavcev pa opravlja delo za Athos, kjer je bilo dovolj dela. »Napovedi za naslednje leto so zelo nejasne. Domnevamo, da bo po kratkotrajnem izboljšanju stanja naročil v drugi polovici leta 2009, v začetku leta 2010 prišlo znova do upada, ker se je izteklo subvencioniranje prodaje ekolo-

ško primernejših vozil. Zelo negotova je situacija pri Oplu zaradi odpovedi prodaje družbe kanadski Magni in v General Motorsu nasploh,« dodaja Anton Gubenšek. Podjetje Athos v Kostanjevici doslej ni občutilo krize in tudi za naprej ne kaže slabo. Veliko delavcev iz Kostanjevice in okolice pa dela tudi v Resistecu. »Obeti zanje so nekoliko slabši, saj bomo

prisiljeni zaradi naraščajočih stroškov dela povečevati stopnjo

avtomatizacije, kar pa seveda pomeni, da bomo morali spreminjati tudi izobrazbeno strukturo zaposlenih. Upamo, da bo to mogoče izvršiti brez odpuščanja, samo z naravno fluktuacijo. Vsekakor pa je Resistec za skupino tako pomemben in kapitalsko močan, da ni nobenega razloga, da bi se bali zaprtja tovarne,« napoveduje Gubenšek. In kako je s plačami? »Plače so relativno nizke, vendar le redki, predvsem tisti, ki so v bolniški ali delajo s skrajšanim delovnim časom prejemajo izravnano do minimalne plače. Delodajalec pa vsako leto izplača za slovenske razmere veliko plačo iz naslova uspešnosti in upamo, da bomo z drugimi varčevalnimi ukrepi to lahko zagotavljali tudi v bodoče.«

| TANJA JAKŠE GAZVODA

ANTON GUBENŠEK

| FOTO: TANJA JAKŠE GAZVODA

Šola ni šala

MELITA SKUŠEK

Dobrodelni sejem in koncert

Pravijo, da je večina ljudi bolj sposobna za velika, kakor pa za dobra dejanja. Za vse, ki ste se 27. novembra odločili, da se nam danes pridružite na dobrodelnem koncertu in prazničnem sejmu, velja, da ste se odločili za dobro dejanje. Takšnih dejanj pa ni kakor ne smemo odlagati na jutri, kajti morda bo tako za nas kot za koga drugega jutri že prepozno. Svet je prepoln grozot, trpljenja in smrti lačnih otrok. O tem se govori, o tem se piše, o tem gledamo dokumentarne oddaje. Na to, da morda tudi med nami, v naši soseščini, živijo otroci, ki potrebujejo našo pomoč, pa pogosto pozabljamo. Vedno znova nas pretresejo zgodbe, ki si izborijo svoje minute na televizijskih ekranih, s sočutjem se odzovemo na njihov klic na pomoč, a žal prevečkrat zamizimo, ko bi morali pomagati sošolcu, sosedu, znancu. Kot da njegova usoda ni dovolj velika zgodba, kot da si tega ne zasluži, ker še ni prišel na prve strani časopisov in ne v črno kroniko. Prava dobrota človeka ni dobrota, ki se izkazuje v obliki velikih paketov in polne denarnice, prava dobrota ni fotografija ob lačnem črnem otroku, ampak pripravljenost, da brez velikih dejanj namenimo drugemu

tisto, česar nima, pa čeprav so to zgolj prijazen nasmeh, kos kruha, pogumna beseda. Ob praznikih, ki se bližajo, in stiskah, ki počasi lezejo skoraj v sleherni slovensko družino, smo skromen prispevek k dobrodelnosti pripravili tudi mi – učenci in zaposleni naše šole. S svojo ustvarjalno žilico in vztrajnostjo so tako drobni prstki prvošolcev kot izkušene roke devetošolcev pod vodstvom strokovnih delavcev šole in vrtca izdelali drobna darilca, spominke in okraske za že peti dobrodelni sejem, naši nadarjeni glasbeniki in pevski zbor pa so se trudili večer zavezati s pentljo prijetnih zvokov in lepih misli. Vsakdo izmed nas ima veliko želja, tistih za danes in tistih za jutri, šolski sklad pa se trudi, da bi našim učencem

uresničil čisto vsakdanje želje – oditi v šolo v naravi, si ogledati gledališko predstavo, se odpeljati na ekskurzijo ali pa se pridružiti sovrstnikom na šolskem kosilu. Z nakupom naših izdelkov ste tudi vi prispevali k uresničitvi želja naših učencev, denarne prispevke pa lahko v šolski sklad namenite vse leto. Ob tem bi se radi zahvalili vsem tistim staršem in našim stalnim sponzorjem, ki ste šolski sklad polnili minulo šolsko leto. Velja, da le srečen človek lahko nekoga osreči – toda – treba je nekoga osrečiti, da bi tudi ostal srečen. Verjamemo, da ste vsi, ki ste bili z nami na dobrodelnem koncertu in sejmu, doživeli košček sreče, naš šolski sklad pa ste obogatili kar za 1.300,00 EUR. Iskrena hvala vsem.

ŠTEVILNO OBČINSTVO NA KONCERTU
| FOTO: MATEJ JORDAN

DOBRODELNI SEJEM
| FOTO: MATEJ JORDAN

Proslave in prireditve

Mladinski pevski zbor se je pod vodstvom Mojce Jevšnik 17. oktobra udeležili proslave pri spomeniku na Oštrecu, recitatorji predmetne stopnje pa so sodelovali na komemoraciji ob 21. oktobru, spominskem dnevu občine Kostanjevica na Krki. S svojimi nastopi so popešali tudi srečanje starejših občanov, ki ga pripravlja KO RK, učenci prvega razreda pa so bili dan pred jesenskimi počitnicami sprejeti v šolsko skupnost učencev. Prvošolci so se predstavili z zanimivim programom ter za predstavnikom šolske skupnosti učencev slovesno ponovili zaobljubo. Ravnateljica jim je izročila knjižna darila. Po sprejemu smo na šolskem dvorišču zasadili lipo v okviru akcije 100 milijonov dreves do leta 2017.

Projekti, dnevi dejavnosti

V okviru projekta Kulturstik so si učenci predmetne stopnje v ljubljanski Stari elektrarni brezplačno ogledali predstavo Show your face ter nato v delavnicah spoznavali še tipične poklice v gledališču.

FOTO: ARHIV ŠOLE

FOTO: ARHIV ŠOLE

Mednarodni projekt *Z glavo za naravo* pa smo odprli z novinarsko konferenco 22. oktobra na naši šoli. O projektu so poročali tako slovenski kot hrvaški regionalni in nacionalni mediji, že v novembru pa smo pričeli aktivno delati tudi z učenci. Pripravili smo mednarodno delavnico na OŠ Cerklje ob Krki. Učenci iz petih šol so delali v ustvarjalnih delavnicah, spoznavali naravno dediščino okolice Cerklj in se sprostil v športnih dejavnostih. Osmošolce so v okviru naravoslovnega dne o škodljivosti prepovedanih in dovoljenih drog ter o pasteh odraščanja osveščali člani Mladinskega centra Krško v projektu *Nam se rola brez drog in alkohola*, šestošolci in sedmošolci pa so se odpravili v Idrijo, kjer so si poleg nekdanjega rudnika ogledali še druge znamenitosti, med njimi veliko vodno kolo. Devetošolcem je bil namenjen tehniški dan na Centru biotehnike in turizma – Grm Novo mesto. Učenci so aktivno sodelovali v različnih predstavitev in delavnicah. 20. oktobra so v okviru projekta *Rastem s knjigo* sedmošolci obiskali Valvasorjevo knjižnico v Krškem, vsak od njih pa je dobil izvorno slovensko literarno delo Dušana Čaterja *Pojdi z mano*.

V okviru *Sheme šolskega sadja* učencem od 2. decembra vsako sredo pred poukom delimo sveže sadje ali zelenjavo, saj želimo doseči, da se postopno spremenijo njihove prehranske navade in odnos do prehranjevanja. V prvih dveh mesecih smo v okviru *Ekošole* v razredih uredili eko koticke, zbrali smo 105 tonerjev, 174 kartuš in 21 mobilnikov, učenci 9. razreda pa so zbrali več kot 8000 kg starega papirja. V okviru akcije *Posadimo drevo* smo pred šolo ob sprejemu prvošolcev v Šolsko skupnost posadili avtohtono slovensko drevo – lipo, ki nam jo je podaril HPG Brežice.

Tekmovanja

Fantje so postali področni prvaki v odbojki na mivki, na državnem prvenstvu pa so se uvrstili na 5. – 8. mesto.

Občinski kros:

1. mesto: Tim Strajnar (2. r), Urška Gramc (8. r), Marko Žulič (9. r)

2. mesto: Nina Krajnc (1. r), Blaž Tomšič (2. r), Pia Urbanč (3. r)

3. mesto: Taja Kržičnik (1. r), Miha Štokar (4. r), Borut Sintič (8. r)

Na šolskem tekmovanju *Kaj veš o sladkorni bolezni?* je sodelovalo 11 učencev, od tega jih je 7 osvojilo bronasta priznanja, Jan Tršinar, Alja Planinc in Žan Štokar so sodelovali na državnem tekmovanju, Alja in Žan sta osvojila srebrni priznanji. Na državnem tekmovanju iz angleščine, ki ga prireja Društvo učiteljev angleščine, so sodelovali Lana Beševič, Tajda Božič in Andrej Hribar in vsi trije prejeli bronasta priznanja.

V *Tednu mobilnosti* so učenci od 2. do 5. razreda sodelovali na natečaju *Slovenskih železnic* in si prislužili sofinancirano vožnjo s SŽ v višini 75% cene vozovnice.

Zeleni nahrbtnik v vrtcu

Sredi oktobra smo imeli v kostanjeviškem vrtcu prav posebnega gosta. V okviru projekta *Zeleni nahrbtnik* nas je obiskal zmajček Jurij. K nam so ga pospremili prijazni otroci iz brestaniškega vrtca. Zmajček Jurij nam je prinesel številne ekološke naloge, ki smo jih mali in veliki pridno izpolnjevali. Spremljal je delo v vseh petih skupinah. Po treh tednih druženja smo ga predali v podboški vrtec, kjer se zmajček Jurij že veseli novih izzivov.

Medeni dan

Slovenski čebelarji že tretje leto zapored 20. novembra pripravijo medeni dan za naše najmlajše. Akcijo imenujejo »En dan med slovenskih čebelarjev za zajtrk v naših vrtcih«. Predstavniki kostanjeviških čebelarjev, Roman Jordan, Milka Kuplenik ter Vilijem Vrhovšek, so nas obiskali v vrtcu in nam podarili med ter zgibanko o čebelici. Skupaj z županom so nam pripravili zanimivo in poučno delavnico, na kateri so otrokom približali pomen čebelarstva, skrb za čebele ter njihove proizvode. Otroci so si ogledali opremo čebelarja in okusili medene priboljške.

Drobtinice iz vaše

KNJIŽNICE

Letošnja jesen je v knjižnico ponovno prinesla bogato bero dogajanja. Običajno živahni so torki in četrški. Veliko naših mladih obiskovalcev po končanem pouku rado zavije k nam med knjige, na računalnik, v prijetno družbo prijateljev. Drugi uživajo v pravljičnih druženjih s knjižničarko Klavdijo in Kostanjevim Škratom, ki malčkom iz skupine Želvic tudi skuša na prijazen način približati knjige in knjižnico. Mimogrede, naš projekt sodelovanja knjižnice in vrtca smo v oktobru predstavili na posvetovanju knjižnic v Trebnjem in bil je zelo pohvalno sprejet.

Naša druga živahna in aktivna skupina so upokojenci, ki so zopet zajadrali v novo sezono osvajanja novih znanj, ustvarjanja in druženja v okviru Točke vseživljenjskega učenja. Ob torkih dopoldne se posvečamo glini in lahko se pohvalimo s čudovitimi izdelki.

Četrtekovi večeri so namenjeni raziskovanju zgodb o hrani, ki jih bomo delili z tudi z bralci Novic. Prav imenitno so se imeli, ki so se 30. 11. že drugič podali na ponedeljkov pohod v neznano pod vodstvom Franca Bakšiča. Ustvarjali smo tudi adventne venčke. Pripravili smo dvoje zanimivih predavanj: o ekološkem vrtnarjenju in o dnevnih centrih. Po novem letu bomo program popestrili še z novimi dejavnostmi. Prav prijazno vabljeni!

Zadnji novembrski petek smo v Kmečkem hramu pripravili zanimiv večer v družbi Saše Pavček, ki se je povabila kostanjeviške knjižnice odzvala že drugič. Morda ima kdo še v spominu izvrstno monokomedijo Bužec on, bušca jaz, s katero je junija leta 2000 oplenitila slavnosten dogodek otvoritve

kostanjeviške knjižnice.

Saša Pavček je diplomirana igralka, prvakinja SNG Drama Ljubljana in docentka za dramsko igro in umetniško besedo na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani, pisateljica, pesnica ... Število vlog klasičnega in modernega gledališkega repertoarja, ki jih je oživila, se piše že s trimestnimi številkami, igra na filmu in televiziji. Za igralske dosežke je prejela številne nagrade. Mislim pa, da nas je v petek najbolj prevzela njena iskrenost, izjemno čutenje in preprostost, skromnost velike osebe. Skozi razgovor nas je vodil Stane Tomazin, Kostanjevičan, študent dramske igre na ljubljanski Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo. Nalogo je prevzel z veliko mero odgovornosti in spoštljivosti. Z bodočo profesorico sta

NAJVEČJE VESELJE JE, KO LAHKO POGLEDAMO V VSE KNJIGE, KI NAS VABIJO S POLIC ... | FOTO: ARHIV KNJIŽNICE

se odlično ujela in doživeli smo zanimiv, na trenutke zabaven, spet drugič globoko resen večer.

Razgibano in živahno je pri nas. Ves čas pa ostajajo najpomembnejše knjige, ki odstirajo nove svetove, ki prinašajo radost in mir. In tega naj bo v novem letu čim več.

| ALENKA ŽUGIČ JAKOVINA

PONEDELJKOVI POHODNIKI SE ODPRAVIJO NA POT VSAK ZADNJI PONEDELJEK V MESECU. TOKRAT SO ŠLI V NOVI LURD.

| FOTO: FRANC BAKŠIČ

POLEG ZANIMIVEGA POGOVORA Z IGRALKO, NAS JE RAZVESELILA TUDI Z ODLOMKOM IZ DRAME AL' EN AL' DVA? PREBRALA JE TUDI DUCAT PESMI, KI ŠE NISO OBJAVLJENE.

| FOTO: MATEJ JORDAN

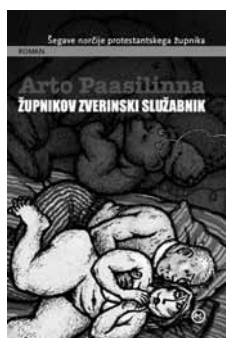
Na robu mesta, v središču sveta (knjiga o cirkusu)

Jana Drašler
Založba/*cf.,
Oranžna zbirka
300 strani

Ko gledamo posnetek vrhovodca, ki hodi po vrvi, napeti med dvema stolpnicama, Werner pripomni: »To je lahko. Ko enkrat hodiš po vrvi, je čisto vseeno, kakšna globina je pod tabo. Enako se razbiješ na petnajstih ali petstotih metrih.«

Pisateljica na začetku zapiše, da je v svoji knjigi poskušala razvoj cirkusa in njegove družbene razsežnosti raziskati na dveh osnovnih ravneh. Tisti reprezentativni, ki ponuja pogled »od zunaj« in izkustveni ali tisti, ki nam govori o cirkusu »od znotraj«. Nedvomno ji je uspelo, saj poleg zgodovinskega razvoja cirkusa in njegovih elementov v knjigi navaja kopico izpovedi cirkusantk in cirkusantov ter svojih občutenj. Jana v cirkus ni prišla mimo blagajne in ga ni brezbrizno zapustila po koncu predstave. Vanj je vstopila skozi prizmo otroške radovednosti, ga živela in se z njim še vedno ukvarja. Rezultat je več kot odlična knjiga o nečem tako skrivnostnem a hkrati tako samoumevnem kot je cirkus.

| A.P.

Župnikov Zverinski Služabnik

Arto Paasilinna
Mladinska knjiga
2009
311 strani

Arto Paasilinna je avtor, ki te lahko izjemno navduši ali pa te sploh ne. Za vse, ki ga imamo radi, je nedvomno izid vsake nove knjige, veselje, varno pričakovanje posebnega, svojskega bralnega užitka. In po treh letih smo dočakali novo, staro zgodbo. Oskari Huuskonen živi mirno življenje protestantskega pridigarja v majhnem finskem mestu. Nezadovoljen z življe-

njem piše članke o Jezusu, zaradi katerih ga nadrejeni večkrat pokličejo na zagovor v Helsinke. Za petdeseti rojstni dan mu farani podarijo medvedka, ki ga imenuje za Zlomka. Nov »družinski član« močno vpliva na razmere v župnikovem domu, kmalu se pojavi tudi vprašanje, kje bo žival prespala zimo. Župnik se poveže z mlado biologinjo Sonjo, raziskovalko obnašanja, bivanja in zimskega spanja medvedov in na posestvu zgradijo klimatiziran medvedji brlog, opremljen z računalniki. Ker pa župnik s Sonjo v brlogu preživi vedno več časa in poleg tega vadi met kopja v višino, njegovi ženi naposled prekipi. Zapusti ga, izstopi iz Cerkve, Huuskonena pa institucija pošlje na prisilni dopust. Odstavljeni župnik ugotovi, da je Zlomka izjemno inteligenten, in ko ga nauči temeljnih stvari, ki jih mora poznati župnikov zverinski služabnik, se odpravita na popotovanje, polno grotesknih in humornih dogodivščin ...

Finski pisatelj Arto Paasilinna tudi v tej knjigi ostaja zvest samemu sebi. Ponovno lahko uživamo v isti zgodbi, le junaki so novi. Njegovi junaki so drugačni, ustaljene družbene norme so jim tuje, niso uporniki, preprosto odločijo se za živeti po svoje. Paasilinna s svojim pisanjem preprosto riše nove poti, po katerih lahko stopamo, dokazuje, da nikoli ni nič izgubljenega in da si lahko sami izmišljujemo smisla življenja, če le prisluhnemo nenadnemu klicu in mu sledimo.

| A. Ž. J.

Princeske

Rebecca Dautremer
in Philippe Lechermeier
Sanje 2009
94 strani

Če ste slučajno pomislili, da so princeske po vseh pravljičnih zvezdnicah dodobra prežvečena tema – bridka zmeta. Kajti pristopljale so Princeske, mile in hudomušne, prifrknjene in kujave, z vsem dvornim spremstvom in z vsega princesjega sveta ...

Skozi čarobna vrata nas v princesji svet popelje francoski literarno-umetniški dvojec. On velja za enega najbolj

iskrivih sodobnih otroških pisateljev, ona pa je topla, poetična ilustratorka in oblikovalka. Skupaj sta vdahnili življenje več kot tridesetim iskrivim in neobičajnim kraljevskim gospodičnam, pa tudi malemu princu, mnogim čarobnim predmetom in živalim. Spoznate lahko gromozansko snedo Papalko s Peloponeza, načitano princesko Bibliano Buklovski in čebljivo princesko Larifarino, morda sučete pete kot princeska Bugi Vugi, igrate prvo violino kot princeska Allegra ali pa čakate na žabca svojih sanj kot princeska Kraščulja ... Igrive zapise je ilustratorka umetno pospremila s celostranskimi in živobarvnimi portreti kraljevih gospodičen in njihovega vsakdana. Oblikovalsko bogata slikanica je obenem mali leksikon, ki oboroži s priporočeno literaturo, slovarčkom vsakdanjih princesjih fraz in seznamom princesjih pregovorov. Ne pozabimo tudi na zemljevid sveta, mednarodno pahljačasto abecedo, kraljevsko kuhinjo ter praktični vodič za primerno obnašanje med princeskami. Za vse radovednice pa še test, kakšne vrste princeska ste ... Nedvomno je to obvezno čtivo za male in velike princeske v katerem bodo uživali tudi kralji in kraljice.

| A. Ž. J.

Everest - Sanje in resničnost

Viki Grošelj
Didakta 2009
195 strani

Gore kličejo na poseben način. Nas, ki jih občudujemo od spodaj in tiste, ki doživijo veličino in slast, priti na vrh in jih to zaznamuje za vse življenje. Viki Grošelj, vrhunski alpinist, himalajec, gorski reševalec in gorski vodnik je avtor čudovite in globoke monografije Everest, ki je izšla ob tridesetletnici prvega slovenskega vzpona na vrh sveta. Avtor je eden tistih, ki s svojimi vzponi in novimi smermi na najtežje vrhove sveta pišejo ime slovenskega alpinizma v sam svetovni vrh. Mlad je začel z osvajanjem najvišjih vrhov sveta, stal je na vrhovih desetih od štirinajstih osemtisočakov kolikor jih je na Zemlji,

povzpel se je tudi na vse najvišje vrhove kontinentov. Kot sam pravi, je ob prvih vzponih prekipeval od ponosa in samozavesti, misleč da je razkril skrivnosti Himalaje. Žal je pozneje skusil smrt prijatelja Nejca Zaplotnika, ozeblina, poškodbo hrbtenice, bridka slovesa od prijateljev, domačinov, šerp ... In te izkušnje, ter velika doživetja so ga učila. V tej iskreni izpovedi se ima tudi bralec priložnost srečati s temi izjemnimi ljudmi, z najgloblje človeške plati in vsaj od daleč zaslutiti kako čustvujejo, kako trpijo, kako jih zebe, kako zrejo smrtnim nevarnostim v oči, kako se znajo sproščeno zabavati, koliko nesebičnega poguma pokažejo, kadar rešujejo svoje tovariše iz stene, kako posebni so, pravi izbranci, kajti Mount Everest ne dovoli do vrha

vsakomur, ki se je bil tja namenil, le posvečenim je dovoljeno vstopiti v bivališče Boginje matere sveta, kakor tibetanski nomadi pravijo tej gori. Everest je knjiga, ki so jo pisali vzhičeno srce in ponižnost, radost zmagoslavja in solze nemoči ter razočaranja, čudenje nad krutostjo in hkrati nepopisno lepoto zasneženih vrhov, neustavljiva želja stopiti na vrh, ne pokoriti, le stopiti na vrh občudovane in ljubljene gore. Je vznemirljiva zgodba avtorjevega življenja, obenem pa tudi velik del najbolj epske dobe slovenskih himalajskih odprav.
| A. Ž. J.

Naše uporabnike obveščamo, da bo knjižnica v četrtek 24. in četrtek 31. decembra 2009 zaprta.

Nov delovni čas knjižnice

OD 1. 1. 2010

TOREK 12.00 - 18.00

SREDA 9.00 - 15.00

ČETRTEK 12.00 - 18.00

Prijazno vabljeni!

V okviru centra vseživljenjskega učenja se vsak četrtek ob 17. uri dobivamo v kostanjeviški knjižnici na "Zgodbah o hrani" – krožku, ki je namenjen etnološkemu raziskovanju tradicionalne kulinarike. V vsaki številki Kostanjeviških novic bomo predstavili nekaj receptov, primernih za aktualni letni čas in tekoče priložnosti. Začenjamo z receptoma za divjačino in Miklavževe kekse, ki sta v adventnem času še kako uporabna. Vabimo vas, da preizkusite recepte, pa tudi, da se nam pridružite na četrtkovih druženjih in nam zaupate svoje "zgodbe o hrani".

| JANA DRAŠLER

Božični prazniki, kjer se zbere vsa družina, so navadno slavnostni in takrat je navada, da se naredi božična večerja malce drugače. Ker divjačine pač ne delaš vsak dan oziroma pogosto, mislim, da je zato še bolj primerna za ta večer. Danes so tudi večje možnosti za nabavo divjačinskega mesa; dobi se ga namreč že v večjih trgovinah, tudi v Kostanjevici.

Kot namig vam prilagam recept ...

DIVJAČINA (A LA VILD)

(lahko je srna, jelen, zajec ali divji prašič)
(Recept je povzet delno iz Kuharske knjige Ivana Ivačiča in Gostilne Kalin)

KVAŠA:

Za kvašo potrebujemo naribano korenje, peteršilj, zeleno, čebulo, česen, cel poper, timijan, majaron, baziliko, pehtran, limonino lupino, lovorov list, nekaj zrnca brinovih jagod, vejico žajblja. Nekatero naštetih dišave lahko opustimo. Kvaše ne smemo soliti, ker bi sicer meso postalo rdečkasto. Na 1 kg mesa računamo 30 dkg razne zelenjave (zgoraj navedene) in čebule za kvašo. Divjačina naj bo v kvaši vsaj 1 dan. Če je v kvaši več dni jo je potrebno 1x na dan prelagati, okrog mesa mora biti vedno zelenjava. Hranimo jo v hladilniku ali na hladnem.

Ko divjačino vzamemo iz kvaše jo pretaknemo s prekajeno slanino, ki smo jo prej imeli na hladnem

ali v hladilniku, da se lepše reže in da z njo lažje pretakamo. Slanino razrežemo na paličice. Meso pretakamo poševno in ponavadi samo z ene strani. Slanino dobro zarinemo v meso, da nam pri peki ne bi izpadla. (Lahko pa slanino položimo na dno pekača v katerem pečemo divjačino). Meso nato solimo, popopravimo in namažemo z gorčico ter spečemo. Ker se meso pri peki krči, položimo pretaknjeno stran najprej na maščobo, da se luknjice v katere smo zatakneli slanino zaprejo. Divjačino po peki vzamemo iz pekača in narežemo na kose, nato položimo v drugo kozico, na isti maščobi pa popražimo zelenjavo, ki smo jo vzeli iz kvaše. Pri praženju pazimo, da se nam zelenjava ne zažge. Ko je zelenjava na pol prepražena jo zalijemo z juho in še dušimo. Zelenjavo nato dobro pretlačimo (spasiramo). Zelenjavi nato dodamo kose opečene divjačine, surovo neolupljeno jabolko. Vse skupaj dušimo, večkrat premešamo, kose mesa obrčamo in pazimo, da se omaka ne prežge. Med dušenjem prilivamo sok, ki je nastal pri kvaši, še bolje pa je dolivati

vino. Če je omaka redka, jo zgostimo s kroglicami margarine, ki smo jih povaljali v moki, sicer pa je bolje, da na koncu dodamo omaki kislo smetano. Če divjačino pretakamo s slanino, je lepo da se koščki slanine vidijo. Zložimo jo na velik krožnik, omako pa ponudimo posebej v skodelici ali v omačnici.

K divjačini ponudimo kruhove cmoke ali kruhovo štruco in brusnice.

MIKLAVŽEVI KEKSI

55 dag moke
½ pecilnega praška
2 dl kisle smetane
10 dag masla
25 dag sladkorja v prahu
1 žlica ruma
1 jajce
2 rumenjaka

Ugneti testo, naj počiva pol ure. Razvaljaj za nožev rob in oblikuj kekse. Peci pri 175–200 stopinjah celzija 8–10 minut.

DUŠAN TRŠAR

retrospektivna kiparska razstava

Cankarjev dom Ljubljana
3. november – 15. december 2009

FOTO: UROŠ ABRAM

Razstava je presek Tršarjeva bogatega umetniškega opusa, ki se razteza od konca šestdesetih let pa vse do danes, ter prikazuje več faz njegovega umetniškega razvoja. Vsako obdobje je zaradi prostorske stiske prikazano z nekaj najznačilnejšimi ekspozicijami, ki jih dopolnjujejo skice in risbe. V sedemdesetih je bil Tršar član skupine neokonstruktivistov, ko je prvo pozornost

pritegnil z razgibanimi svetlobnimi objekti, v katerih je iskal učinke sodobnih snovi, ki omogočajo presevanje, žarčenje in svetljenje. Te skulpture še danes delujejo vizualno izjemno učinkovito. Značilne oblike, ki izhajajo iz teh pojavov, je nato začel fiksirati v trdnejše materiale, predvsem bron, ki ga izziva in spodbuja še danes. Čeprav Tršarjeva dela spominjajo na konkretne objekte, na primer

drevo ali štirno, pa jim z mojstrsko obdelavo telesne gmo-te in posebno pozornostjo pri obdelavi površine vdihuje mistično prostorsko energijo. Tršar je vsekakor ustvarjalec, ki so ga nove težnje v likovni umetnosti vedno zanimale in se je zato v svojih delih od začetka ukvarjal s sodobnimi likovnimi, pa tudi tehničnimi eksperimenti. Takšne so tudi majhne v bron ulite skulpture, inkorporirane v okvir iz pleksija, ki jim daje pridih tridimenzionalne slike. Ob razstavi je izšla tudi avtorjeva monografija v založbi Zavoda za kulturno dejavnost FRACT, pod uredniško in oblikovalsko roko Matica Tršarja, ter z obsežno študijo

o avtorju dr. Jureta Mikuža, ki je kot presek med drugim zapisal: »Če lahko svetlobne objekte iz sedemdesetih let 20. stoletja, v katerih se je avtor odrekel vsem sledem neposrednega ročnega dotika, uvrstimo med najzanimivejša in najkakovostnejša dela visokega modernizma pri nas in v svetu, moramo njegove bronaste plastike iz devetdesetih let prejšnjega in iz prvega desetletja našega stoletja, za katere so najbolj značilne prav sledi tega procesa, postaviti ob skulpture velikih modernistov, kot so Alberto Giacometti, David Smith ali Bryan Hunt.« | G. M.

FOTO: UROŠ ABRAM

NAGOVOR DR. ANDREJA SMREKARJA, V OZADJU TOMAŽ LORENZ IN JERKO NOVAK | FOTOTEKA GALERIJE BOŽIDAR JAKAC

BOŽIDAR JAKAC

stalna zbirka

Galerija Božidar Jakac
Otvoritev: 2. december 2009, ob 19. uri

Ob 110-letnici rojstva slikarja in grafika Božidarja Jakca smo v umetniku posvečeni galeriji v Kostanjevici na Krki odprli novo postavitev stalne razstave njegovih del. Postavitev obsega 105 likovnih del (slik na olju, pastelov, grafik in risb), od katerih jih je

precej pridobljenih v zadnjem obdobju. Izbor prikazuje celosten presek umetnikovega dela, v obeh velikih dvoranah vzhodnega krila galerije so predstavljena zgodnja dela, v zadnji sobi pa je poudarek na grafičnih delih, nastalih v obdobju štiridesetih do sedemdesetih let. Otvoritev je potekala v sklopu vseslovenske akcije Ta veseli dan kulture, posvečene obletnici rojstva pesnika Franceta Prešerna, ki na po-

budo ministrstva za kulturo RS poteka od leta 2000. Ob slavnostnem odprtju je nekaj besed o Jakcu z zbranimi delil dr. Andrej Smrekar, slavnostna govornika pa sta bila še Mojmir Pustoslemšek, župan Občine Kostanjevica na Krki in Damjana Pečnik vršilka dolžnosti direktorice direktorata za kulturno dediščino na Ministrstvu za kulturo RS, ki je novo postavitev tudi slavnostno odprla. Za glasbeni program sta poskrbela Tomaž Lorenz z violino in Jerko Novak s kitaro. | G. M.

I FEEL KOSTANJEVICA NA KRKI

Letos mineva že 10 let od prve razstave z naslovom Pogled, na kateri vsake dve leti skupaj razstavljajo avtorji, ki so tesno povezani z Dolenjsko, Belo krajino in Posavjem. Pogled 5 je torej peta, jubilejna postavitev.

S temo »I feel Kostanjevica na Krki« (»Čutim Kostanjevico na Krki«) je želela kustosinja razstave Barbara Rupel še bolj povezati razstavo z našim mestom, hkrati pa je želela pri povabljenih avtorjih spodbuditi konceptualen način razmišljanja pri snovanju njihovih del. Kostanjevica je pomembno središče likovne umetnosti, zato je blizu tudi ustvarjalcem, kar dokazujejo razstavljena dela, ki vsako na svoj način izražajo umetnikov osebni odnos do mesta.

Postavitev Pogled 5 združuje različna področja likovne umetnosti: slikarstvo, kiparstvo oz. plastično oblikovanje, grafiko, fotografijo in keramiko. 23 sodelujočih avtorjev pa išče svoj izraz v

NAGRAJENEC VLADIMIR LEBEN IN KUSTOSINJA RAZSTAVE BARBARA RUPEL | FOTO: MATEJ JORDAN

najrazličnejših tehnikah.

Serijske fotografije Bojana Radoviča nas odpelje nazaj, v preteklost Kostanjevice, fotografije Uroša Abrama nas spomnijo na žalostno slovo od ljubljenih, raziskovanje cvička v kostanjeviških gostilnah, ki se ga je »fotografsko« lotil Boštjan Pucelj, nam je poznano, prav tako tudi fotografija našega mesteca iz ptičje perspektive Boruta Peterlina. Vse je domače, prijetno.

Slika Rajka Čubra nas seveda spomni na naš otok, Uroš Weinberger nam naslika »glavno ulico« v Kostanjevici v drugačni podobi, tudi slike Gorazda Šimenka, Simona Kajtna, Mojce Lampe Kajtna, Roberta Lozarja, Jožeta Marinča, Jožice Medle, Janka Orača, Andreje Potočar, Marije Rus, Vojka Pogačarja in Vladimirja Lebna nas vsaka na svoj način tako ali drugače spominjajo na Kostanjevico in z njo povezanimi stvarmi. Avtorji so jih izbrali posebej

za to razstavo med svojimi deli ali pa so nastale prav za to priložnost. Slikarka Mateja Kavčič pa je svoje okrogle slike, »rozete«, na fotografiji postavila v dreved Galerije Božidar Jakac.

Vesna Hrovat je oblikovala nakit iz materiala - kamna, vzete ga iz okolja, natančneje iz reke Krke, ki ga je ovila v posrebreno žico, Matija Lapuh pa je to isto reko ujel v okvirjeno steklo, ki ga je kot sliko obesil na steno.

Keramična skulptura Danice Žbontar, ki visi sredi prostora pa spominja na grozd, sadež, ki je s Kostanjevico, tako kot Dolenjsko nasploh, tesno povezan.

Kostanjeviški otok je tudi tema dveh grafičnih del – klasične grafike Nataše Mirtič in računalniške grafike Jurija Kocuvana, ki naš mali otoček primerja z malce večjim otočkom – Manhattanom.

| URŠKA KUPLNIK

KRAJINA IZ MUZEJSKIH DEPOJEV

Dolenjski muzej

Novo mesto

27. 11. 2009 – 25. 04. 2010

Razstavo, ki bo skoraj dve leti na ogled, sicer v petih različnih postavitvah, je v sodelovanju z Belokranjskim muzejem Metlika, Dolenjskim muzejem Novo mesto, Pokrajinskim muzejem Kočevje ter Posavskim muzejem Brežice pripravila

kot nosilec projekta Galerija Božidar Jakac.

Gre za študijsko razstavo podob dolenskih, belokranjskih in posavskih krajin, ki so hranjena v depojskih prostorih. Zato ne moremo govoriti o pregledni razstavi krajine tega prostora, bo pa ta izbor vsekakor referenčna točka morebitnemu nadaljnjemu študijskemu delu na tem področju, ki bi v neki

bližnji prihodnosti lahko postregel s celovitim pregledom dolenskih, belokranjskih in posavskih krajskih podob. Pri poskusu analize krajinskega slikarstva kaj hitro naletimo na vprašanje načina upodabljanja, skozi zgodovino povezanega z mnogimi dejavniki, bodisi ideološkimi bodisi likovno slogovnimi. Umetniki pri upodabljanju krajine pogosto posegajo po simbolih, ki so razumljivi znotraj določene skupine. Tako tudi na teh razstavljenih slikah najdemo dva prevladujoča arhitekturna objekta, cerkev in kozolec, ki sta vraščena v našem upodabljalnem prostoru in sta sestavni del takšne krajine. Njuna vloga na slikah je, da pomagata skozi simbol konstituirati skupinsko

identiteto krajine. Še posebej se simbolni pomen kozolca mnogokrat upodablja kot simbol slovenstva. Ime, ki se ob tem samo po sebi izpostavi je vsekakor Božidar Jakac, čigar 110-letnico rojstva smo obeležili letos. Ob njegovih krajinah je Milček Komelj pred časom zapisal, da Jakac predstavlja posebitev Dolenjske. Že France Stele pa je opozoril, da je enako z Vavpotičem, bratoma Kralj, Gorjupom in še mnogimi. Sledenje temu vzorcu, četudi z zelo različnimi likovnimi govoricami, pa lahko vidite v stoletnem sprehodu skozi upodabljalno domačo pokrajino. Razstava bo v času med 30. 04. 2010 in 06. 06. 2010 v nekoliko drugačni postavitvi na ogled tudi v Lamutovem likovnem salonu Galerije Božidar Jakac.

| G.M.

EKIPA, KI JE PRIPRAVILA RAZSTAVO KRAJINA IZ DEPOJEV

| FOTO: BRANKO BABIČ

Zgodba iz vaše gostilne

POGOVOR S TEREZIJO ŽUPAN IZ RŽIŠČ

Gostilne so od nekdaj pomembno sooblikovale in bile del družbenega življenja v kraju. Bile so prostor druženja, praznovanja pa tudi vnetih političnih debat. Gostilničarji so bili v preteklosti poleg župana, učitelja in župnika eni pomembnih nosilcev razvoja v domačem kraju, pogosto so se ukvarjali tudi z dodatnimi dejavnostmi kot so na primer trgovina, prevoznništvo, mesarstvo, žagarstvo in mlinarstvo. Gostilničar (tudi oštir, gazda, šef, birt) je imel poseben družbeni ugled. Gostilničarstvo je bila značilna družinska obrt, pogosto je prehajala iz roda v rod, v gostilni so delali pretežno družinski člani. Gostilniška imena so nastala v večini primerov po krstnem, rodbinskem ali hišnem imenu gostilničarja ali posestnika hiše, po hišni številki, po svetnikih, vladarjih, dvorcih, pomembnih ljudeh, po pokrajinskih ljudskih imenih, po velikih mestih ali znamenitih dogodkih.

(povzeto po: Baš, Angelos, Slovenski etnološki leksikon, 2004, Ljubljana.)

Terezija in njen pokojni mož Jože Župan sta vodila vaško gostilno v svoji stanovanjski hiši na Ržiščih več kot dvajset let.

Terezija Župan se je rodila leta 1928 v Leskovcu pri Brusnicah, kjer je z družino živela v hiši svojih starih staršev. Bila je drugi otrok v družini, imela je starejšo sestro in mlajšega brata. Njen stari oče je imel v hiši, v kateri so stanovali, gostilno, ki se je Terezija le megleno spominja, saj je stari oče prenehal z gostinstvom, ko je bila še deklica. Kljub opustitvi gostinstva se je pri njih ohranila druga družinska obrt – mesarstvo. Stari oče je bil namreč tudi mesar in po njem je mesarsko obrt prevzel Terezijin oče, ki je moral pred prevzemom pri mesarju v Novem mestu opraviti kar nekaj ur prakse in narediti strokovni izpit. Terezija se spominja, da je oče zaklal žival v soboto in meso potem prodajal še v nedeljo, meso se je

ZA ŠANKOM NEKDANJE GOSTILNE
| FOTO: GORAN MILOVANOVIČ

takrat jedlo samo med vikendi oziroma v nedeljo, ko so ga skuhalo v juhi ali pa spekli. Med tednom so jedli predvsem zelje, krompir, žgance ali močnik. Spominja se, da so kupci kupovali le pol, en ali dva kilograma mesa, zato se tudi ni izplačalo, da bi oče zaklal večjo žival. Za zakol je zato oče kupoval manjše živali, na primer ovce ali koze, le redko je zaklal vola ali kravo. Terezijin brat ni šel po poteh očeta in ni postal mesar, vendar je pomagal očetu pri kolinah doma.

Terezija se z veseljem spominja svojih šolskih dni. Osnovno šolo je obiskovala v Brusnicah, kar je bilo pol ure hoda od njenega doma. Pravi, da zgradba stare šole še stoji, v njej sta sedaj trgovina in gostilna, vendar se notranjost ni spremenila. Terezija se spominja: »V šoli so bile tri učilnice, bila je še pisarna in v zgornjem nadstropju še stanovanjska soba. V šoli so delali trije učitelji, dve učiteljici in učitelj, ki so učili vse predmete: matematiko, slovenščino, zgodovino, zemljepis in lepomis. Enkrat na teden smo se dekleta učila tudi ročnih del: štrikati, šivati, kvačkati, robile smo robčke in s šivanko vezle različne vzorce na brisače in rjuhe. Fantje so ta čas delali na šolskem vrtu ali na dvorišču. Šolski vrt je bil pred šolo in je bil lepo zagrajen, skozi je vodila kamnita potka, na vrtu so rasle tudi rože. Za šolo je bilo dvorišče, kjer smo imeli telovadbo, veliko smo se igrali z

žogo, punce smo igrale tudi nogomet.«

Tereziji se je v spomin vtisnil zimski čas, ko so imeli v šoli pouk vsak drugi dan, v šolo pa je morala hoditi peš in ponavadi po svežem snegu, zato se je tudi zgodilo, da se je med potjo obrnila in vrnila domov.

Preden se je poročila in prišla na Ržišče, je Terezija delala v tovarni smuči Elan v Begunjah. Stanovala je pri družini na Bledu, kjer je v zameno za prenočišče pomagala pri

gospodinjskih delih v hiši in pri delih na vrtu. Vsak dan se je z avtobusom z Bleda vozila na delo v Begunje. Na Ržišče se je Terezija preselila leta 1969; v hiši na Ržiščih sta sama živela tašča in mož Jože, moževa brata sta oba našla službo v Ljubljani in se preselila. Kmalu po tem, ko je Terezija prišla na Ržišče so začeli razmišljati o tem, da bi odprli gostilno. Z gostinstvom so začeli, ko so v sosednji vasi pri »Maljevih« (Gorenc iz Velikih Vodenic) gostilno zaprli. Terezijin mož Jože je pri njih večkrat pomagal, zato se je porodila ideja, da bi odprli gostilno pri njih. Najprej so z »gostilništvom« začeli poskusno, potem pa so po dveh letih uradno odprli lastno gostilno. Pred tem so uredili tudi vinograd, prejšnji je bil namreč zelo slab, bil je zaraščen in neobdelan. Stari vinograd so popolnoma posekali in nasadili novega. Posadili so najboljše trte. Na vprašanje kdo je največ zahajal v gostilno Terezija odgovori: »Ponavadi moški. Bil pa je že od vsega začetka popularen dan žena, ta dan so prišle tudi ženske. Mladi iz okoliških vasi so imeli pri nas vsako leto silvestrovanje. Včasih je imel kateri izmed fantov *poslovilnega* preden je šel v vojsko (služit vojaški rok). Takrat so se dobili pri nas s harmoniko in tudi kaj zapeli.« Na začetku so v gostilni stregli predvsem vino, pivo in sokove. Vino so pridelali sami, pivo pa so jim vozili s konji iz Šentjerneja. Obiskovalci gostilne so prihajali z vseh strani, sicer v večini bolj domačini,

NEKOČ ... TEREZIJA IN JOŽE ŽUPAN Z NEČAKOM | FOTO: OSEBNI ARHIV TEREZIJA ŽUPAN DANES | FOTO: GORAN MILOVANOVIČ

vendar jih je včasih obiskal tudi kdo iz Šentjerneja. Obiske so imeli skozi cel dan, ni bilo nekega uradnega delovnega časa. Zgodilo se je tudi, da so bili na njivi, ko je kdo prišel, takrat je moral nekdo pustiti delo in iti v hišo postreč gosta nato pa nazaj na delo. Terezija se spominja, da so vedno hodili pozno spat, saj so se gosti radi zadržali tudi pozno v noč. Gostilna se je po njihovem priimku imenovala Gostilna pri Županovih, domačini so jo po hišnem imenu ime-

novali gostilna pri »Jerinšču«. Največ ljudi je v gostilno prišlo avgusta, ko je bilo pri cerkvi sv. Magdalene na Ržiščih žeganje. Za žeganje so pri Županovih na dvorišču pod orehom spekli tudi odojke. Terezija opisuje: »Prej so odojke vrteli na kolih. Spodaj so zakurili, počakali da se naredi žerjavica, na kol so navezali odojka in nekdo je mogel ves čas enakomerno vrtet. Večkrat se je pa zgodilo, da se je ta, ki je odojke obračal, tega kar kmalu naveličal.«

Za žeganje jih je vedno prišlo veliko iz Šentjerneja, pravi Terezija in dodaja: »Tudi Ržiščani so bili dosti vezani na Šentjernejo, tam so hodili k maši in v trgovino.«

Ko se danes Terezija spominja preteklosti, pravi: »Res si šel kdaj pozno spat, drug dan si pa moral zgodaj vstati, ampak je bilo drugače kot zdaj. Ljudje so se več družili med seboj, danes se pa vsak usede v svoj avto in gre po svoje, vsak je bolj zase.«

| KATARINA GUNDE

TOMAŽEVE ZGODBE V JASLICAH

Evangelist Luka, ki poroča o rojstvu Jezusa Kristusa, je glede okoliščin tega dogodka zelo redkobeseden: »In porodila je sina prvorojenca, ga povila v plenice in položila v jaslje, ker zanju ni bilo prostora v prenočišču.« Ljudem je bilo že od nekdaj to poročilo preskromno in kaj kmalu so začele nastajati različne »neuradne« in bolj razširjene zgodbe o življenju svete družine – plod domišljije, da so ustrezale ljudski vedoželjnosti in vernikom nazorno kazale Jezusovo rojstvo in vse kar je bilo v zvezi z njim. Zapisano je, da je prve jaslice postavil sv. Frančišek Asiški leta 1223, ki da je hotel »predstaviti Dete, rojeno v Betlehemu, in na neki način s telesnimi očmi videti neudobnost, v kateri se je nahajalo«. Potem so dolga leta na različne načine iskali »oprijemljivih« pripomočkov s katerimi bi ljudem prikazali skrivnost božjega rojstva in tako poglobili njihovo vero. Znano je,

JASLICE | FOTO: TOMAŽ ČRTALIČ

da so prve jaslice postavili jezuiti leta 1560 v kolegiju v Coimbri na Portugalskem. V Sloveniji so jaslice prvič

izpričane leta 1644 v ljubljanski jezuitski cerkvi sv. Jakoba. Najprej so jaslice postavljali le po cerkvah, po mestnih in podeželskih domovih so jih začeli množičneje postavljati na prehodu iz 18. v 19. stoletje.

Tudi jaslične figure so skozi stoletja izraz človeške ustvarjalnosti in domišljije. Motivu svete družine so pridali mnogo različnih zgodb, da bi razumeli skrivnost odrešenikovega rojstva in utrdili vero. Skozi čas, poleg osnovne zgodbe v jaslicah, najdemo tudi mnogo podrobnosti, ki jih lahko povežemo s čisto lokalnim okoljem, kjer so jaslice postavljene. Prav tako je razgibana umetnost jasličnih figur: od malih za bogkov kot, do velikih figur. Neskončna je domišljija pri uporabi materialov: različni naravni materiali – glina, les, papirnate jaslične pole, danes skoraj ni materiala iz katerega ne bi poskusili ustvariti tega motiva.

Prepričana sem, da je postavljanje jaslic – že samo načrtovanje tega, ki naj bi se začelo, ko se začne adventni čas – velik izziv in užitek za marsikoga, veselje za otroke in čisto posebna nostalgичna naloga za odrasle ter ima častno mesto v decembrski zgodbi mnogih družin.

Del moje zgodbe, in verjamem da še koga v naši okolici, so tudi glinene jaslice, ki jih z veliko ljubeznijo in neskončno domišljijo izdeluje Tomaž Črtalič.

Tomaž je zapisan glini poklicno, ta poseben material iz matere zemlje pa mu buri ustvarjalno domišljijo tudi v prostem času. Njegova družina je že od nekdaj na več načinov povezana z umetnostjo: spomnim se prepoznavno lepega glasu matere Ivanke s cerkvene-ga kora, v spominu imamo tudi očeta Stankota, mizarja, ki je bil znan tudi po tem, da je pekel čudovite torte. Tomaž pravi, da je imel srečo preživeti veliko časa s teto Karolino Urekar, ki ga je v marsičem usmerila v življenju in vzpodbudila k ustvarjalnosti. Prvi izdelki s katerimi nas je navdušil, so bili skoraj filigransko izdelani srčki iz gline. V zadnjem času se lahko pohvali z replikami starih kipov, v katere vložil veliko truda in raziskovanja, saj ti lepi kipi niso le podobni izvirkom, tudi postopek izdelave in obdelave je enak.

Prav gotovo pa Tomaž najbolj uživa v zgodbi z jaslicami, ki jo ustvarja in razvija že deset let. Njegove figurice, vse ročno izdelane, imajo vsaka zase dušo in srce. Ob osnovni zgodbi Jezusovega rojstva, v kateri posebno mesto zavzema čudovita in neobičajna doječa Marija, pripoveduje nešteto zgodb navadnih ljudi. To so spomini iz mladosti njegovih staršev, tu so dogodki, ki so zaznamovali njegovo življenje, tu so drobne zgodbe iz slovenskega kmečkoga vsakdana. Vse dokazujejo kako rahločuten in pronicljiv opazovalec je Tomaž, kako to ustvarja resnično s srcem. Koliko neverjetnih podrobnosti lahko opaziš, če prisluhneš glinenim bitjem postavljenim v mahu: veselju in navihanosti otroških iger, bolečini ob izgubi, iskricam nežne ljubezni, otožni osamljenosti, sreči ob čudežu rojstva ... vsak košček navdušuje z zaokroženo zgodbo.

Tomaž postavitvi jaslic nameni celo sobo v svojem domu. Pravljичno podobo zaokroži še z domišljeno osvetlitvijo in primerno glasbo v ozadju. Tako je ogled Tomaževih jaslic pravo doživetje, saj si tudi z veseljem vzame čas in razloži zgodbe, ki nastajajo v njemu skoraj vsak dan in jih potem preoblikuje v glino. Pravi, da si jih je že veliko ogledalo to njegovo mojstrovino, mnogi se vračajo in z zanimanjem spremljajo, kako se razvijajo in gradijo jaslice in s tem tudi Tomaž.

JASLICE | FOTO: **TOMAŽ ČRTALIČ**

Te jaslice so posebne po izraznosti, obsegu in lepoti – gotovo jim ni para daleč okoli. Glas o njih se širi: predstavil jih je na razstavi v Belgiji, videti jih je bilo v reviji Jaslice, vabijo ga na razstave. Njegovo »strokovnost« s pridom izkoriščajo tudi v kostanjeviški farni cerkvi, kjer tudi že več let postavlja znamenite jaslice patra Koglerja. Tudi kupcev za njegove jaslice mu ne manjka, toda te jaslice nimajo cene. V prihodnosti si želi, da bi imel več časa, ki bi ga lahko namenil ustvarjanju. Gotovo bi nastalo mnogo izdelkov, v katerih bi bilo čutiti Tomaževo dušo in iskrenost in prepričana sem tudi, da bi našel kupce. Trenutno Tomaž tej strani svojega ustvarjanja ne more posvetiti prav veliko časa. Sicer se Tomaž kot rokodelca in člana krškega Društva za razvoj podeželja s svojimi izdelki predstavlja tudi preko njih. Veliko pa je seveda vreden dober glas o njemu in njegovih izdelkih, ki ga širimo vsi, ki poznamo te drobne pristrčne izdelke. Tomaž pravi, da bodo letošnje jaslice spet posebne in verjetno bomo kje opazili tudi delček zgodbe o novi poti življenja na katero se je podal. Želimu, da bi imel dovolj časa za ustvarjanje novih zgodb in da bi njegove jaslice vsako leto znova odražale zadovoljno, iskriivo, srečno življenje.

| ALENKA ŽUGIČ JAROVINA

FOTO: LEA-MARIJA COLARIČ-JAKŠE

VINSKI TURIZEM V BADNU IN ALZACIJI *strokovna ekskurzija*

Predstavniki občinske uprave, strokovnih institucij ter potencialni ponudniki turizma v zidanicah iz občin Krško, Kostanjevica na Krki, Sevnica in Brežice so si v okviru projekta Turizem v zidanicah in v organizaciji Centra za podjetništvo in turizem Krško v času od 14. do 16. oktobra 2009 ogledali pokrajini Baden v Nemčiji in Alzacijo v Franciji. Primer dobre prakse je bil izveden na osnovi sodelovanja Centra za podjetništvo in turizem Krško ter institucije Schwarzwald tourismus Freiburg. Udeleženci ekskurzije so si ogledali vinorodne pokrajine, vinske kleti in turistične znamenitosti v Ulmu, Lahru, Oberkirchu, Obernaiu in Strasbourg.

Namen tridnevne strokovne ekskurzije je bil seznaniti udeležence s tamkajšnjim modelom organiziranosti vinskega turizma, s poudarkom na kakovosti celovite ponudbe, ki zajema način informiranja gostov, promocijo turistične ponudbe, turistične programe, ponudbo vin in kulinarike, nastanitev, dogodke, atrakcije in različne aktivnosti (degustacije, pohode z ogledi vinogradniške kulturne krajine in posameznih znamenitosti, kolesarske poti, idr.), največkrat kar povezane v inte-

gralne turistične proizvode (pakete).

RAZVOJ VINSKEGA TURIZMA V BADNU IN ALZACIJI

S strani institucije Schwarzwald tourismus Freiburg je bila predstavljena organiziranost vinskega turizma in izpostavljen sistem zagotavljanja kakovosti in organizacije trženja proizvoda razvitega v okviru projekta Interreg – čezmejno sodelovanje z Alzacijo. Pri njihovem projektu sodeluje sedem partnerjev iz turističnih in vinarskih institucij, ki so si že na začetku zastavili najpomembnejše cilje iz področja trženja, kakovosti, organizacije in izvedbe. Pri trženju so se usmerili v pridobivanje novih gostov in kupcev za turistično in vinsko ponudbo iz Anglije, Kanade in ZDA ter oblikovanje in promocijo podobe (image) vinskega turizma ter s tem pospeševanje turističnega marketinga, hkrati pa tudi v razvoj, pridobivanje nove ponudbe in nove produktne linije vinskega turizma. Na področju kakovosti so se osredotočili na koncept celovite kakovosti vinskega turizma ter na kakovost celotne podporne infrastrukture, ki je s tem povezana (informacije, urejenost vinske kleti in kraja, vinogradniške krajine, ponudba

kulinarike in vin, namestitve). Pri sami organizaciji so postavili temelje za nadaljnje skupno in uspešno delo, medsebojno izobraževanje in permanentno privabljanje novih poslovnih partnerjev. Pri izvedbi je bil poudarjen pomen povezovanja turističnega gospodarstva, civilne sfere (društva, interesno organizirano prebivalstvo) ter lokalnih skupnosti – občin, regije. Več informacij je dostopnih na spletnem naslovu www.winetourism-baden-alsace.com in www.schwarzwald-tourismus.info/ wein-baden-elsass/wein-tourismus-baden-elsass/projektinformationen. Poseben primer dobre prakse vinskega turizma je bila predstavitev v vinski zadrugi Oberkirch, kjer je bil predstavljen komercialni pristop predstavitve kleti, degustacija vin, predvsem pa sofisticiran pristop k prodaji vin ter spominkov in pripomočkov, vezanih na vino (zelo močen marketing). Še posebej je bilo zanimivo področje kakovosti pridelave vin, njihova vina so harmonična (alkohol, kisline in preostanki sladkorja), gladka in precej drugačna od naših. Zelo zanimiv primer je bil predstavljen tudi v Obernaiu v Alzaciji ob obisku vinogradnika, ki se ukvarja tudi s turizmom, kar mu daje možnost dodatne in privlačnejše promocije in prodaje vin ter spominkov in

predmetov, vezanih na vino in turizem.

In kako poteka organizacija sklenitve posla? Krovna organizacija Schwarzwald tourismus Freiburg, ki skrbi za razvoj proizvoda vinski turizem, posreduje interesentom okvirne predloge ogledov glede na želeno vsebino, kontaktne podatke posameznih ponudnikov, informacije TIC-ev na posameznih destinacijah, posel pa se sklene direktno s ponudnikom, kar je zelo pomembno.

SKLEP

Ogled primera dobre prakse v Badnu in Alzaciji je potencialnim ponudnikom turizma v zidanicah nakazal uspešen model organizacije poslovnega sistema, ki temelji na skupnem povezovanju in sodelovanju vseh akterjev na različnih področjih. Zatorej bo projekt Turizem v zidanicah uspešno izvedljiv le ob skupnem angažiranju najprej samih ponudnikov turizma v zidanicah, nato pa tudi turističnega gospodarstva, civilne sfere ter posameznih strokovnih in razvojnih institucij, kar pa je osnovni pogoj za trajnostno delovanje turistične panoge. Tisti, ki želite, se lahko še vedno pridružite bodočemu konzorciju ponudnikov turizma v zidanicah.

| LEA-MARIJA COLARIČ-JAKŠE

FOTO: LEA-MARIJA COLARIČ-JAKŠE

Ivan Oražen

(1869-1921)

(Povzeto po Zupančič Slavec, Štofla:
Dr. Ivan Oražen – dobitnik medicinske fakultete)

»Vsaka njegova misel, vsaka njegova želja je bila posvečena sreči naroda in domovine. Zase se je odpovedal vsakemu uživanju, vsakemu razkošju, vsaki priliki in vsaki vabi, ki je segala količkaj preko meje največje skromnosti zavednega Sokola demokrata ... In ne bi bilo plemenitih dejanj, če bi ne bilo ljubezni v duši, zakaj dejanje brez ljubezni je kakor studenec, ki usahne v peščenih tleh ... In ta ljubezen dr. Oražna je bila globočja od morja in višja od najvišjih gora in zvesta in stalna do črne jame globočin! Iz nje je prekipelo vse, kar je blagotvornega sipal z radodarnimi rokami med brate in sestre, nikogar vprašujoč, kakšno ti je ime in zvanje, čigar ti je izvor in kam se nagiblješ s prepričanjem. Ako je bil pečat poštenosti vžgan v tvojo dušo, si svobodno potrkal na njegova vrata. Čim bednejša ti je bila usoda, tem bliže si stal njegovemu srcu.« (pogrebni govor Engelberta Gangla)

SOKOL

Na Tamalem plac, nasproti pošte, se je pred natanko 140 leti rodil Ivan Oražen. Hiša danes nosi naslov Oražnova ulica 1 in pred njo stoji Oražnov doprni kip. Leta 1933 se je domačija imenovala kostanjeviška hiša 24 in pred njo je ustavilo korak preko tisoč Sokolov. Sokoli so bili člani vsenarodne nadstrankarske osvobodilne organizacije dostopne vsem Slovencem oziroma Jugoslovanom. Sokolska ideologija je spodbujala narodno in kulturno zavest ter vzgajala ob disciplini telesa in duha. Sokolstvo in njegovi pripadniki so že v času Avstroogrske pa do konca prve svetovne vojne kljub balkanskim vojnem, nesoglasjem v državi in v samem društvu, vztrajno sledili svojim idejam in povezovali slovenski narod.

Dr. Ivan Oražen,
prvi starosta Jugoslovenskega Sokolskega Saveza, † 11. marca 1921.

Ivan Oražen je bil že leta 1908 izvoljen na mesto predsednika Slovenske sokolske zveze, kasneje preimenovane v Jugoslovansko sokolsko zvezo. Ob izvolitvi je dejal: »Veselim se in zavedam, da prevzemam veliko in resno delo – delo sokolsko. Programa ne bom razvijal, ker ga sokolstvo že ima. Delo in napredek bodi naše geslo!« Oražen je nizal uspeh za uspehom, pravijo, da zato, ker je Sokole vodil zelo spodbudno a hkrati pomirjevalno. Za svoje predano delo pri sokolski organizaciji med Slovenci in Jugoslovani je bil leta 1920 odlikovan s Karadordevo zvezdo, avgusta leta 1933 pa so se slovenski sokoli zbrali pred Oražnovo domačijo v Kostanjevici. Na tako imenovani zlet jih je preko južnega mostu prikorakalo preko tisoč. V spomin na nekdanjega

voditelja so odkrili spominsko ploščo prvemu starosti Jugoslovenske sokolske zveze.

ZDRAVNIK

Leta 1889, pri svojih dvajsetih letih, se je vpisal na medicinsko fakulteto. Bil je eden redkih slovenskih medicincev na Dunaju. Za študij medicine se ni odločil zgolj po naključju. Bil je velik človekoljub in srčen človek, hkrati pa bi mu zdravniški poklic prinesel premoženje in ugled. Po enajstih letih študija se je kot enaintridesletni zdravnik vrnil v Ljubljano in zaposlil v ljubljanski Deželni bolnici. Dve leti kasneje je odprl privatno ordinacijo na Wolfovi ulici v Ljubljani. Notri je opravljal zdravniške preglede in razne posege, prostori so bili opremljeni z najnovejšimi napravami. Zaradi politične angažiranosti

in zdravniškega teoretiziranja je bila velikokrat ordinacija odprta le nekaj ur. V času balkanskih vojn je Oražen skupaj z ostalimi dijaki, študenti in zdravniki s svojim zdravniškim znanjem pomagal vojnim ranjencem. Po prvi svetovni vojni je postal sanitetni šef pri Zdravstvenem odseku za Slovenijo in Istro ter šef Zdravstvenega odseka za Slovenijo in Istro v Ljubljani. Medicinska fakulteta mu je v znak zahvale na rojstno hišo postavila spominsko ploščo in na njej napis: »V tej hiši se je rodil dr. Ivan Oražen – mecen Medicinske fakultete v Ljubljani.« Vsako leto so še posebno uspešni diplomanti medicine in stomatologije nagrajeni z Oražnovo nagrado.

DOBROTNIK

Dve leti pred svojo smrtjo je Oražen, ki je bil sam brez otrok, v oporoki zapisal naj vse njegovo veliko imetje služi slovenskim dijakom in študentom. Vse svoje premoženje in nepremično premoženje je zapustil Medicinski fakulteti. Verjetno največjega pomena je današnji Oražnov dijaški dom na Wolfovi ulici v Ljubljani. Tam lahko že od leta 1925 brezplačno stanujejo tisti študentje medicine, ki si študija zaradi finančne stiske drugače ne bi mogli privoščiti. Prijelo se jih je ime Oražnovci, vsi nekdanji stanovalci doma. V zahvalo njihovem dobrotniku so ob 140-letnici njegovega rojstva izdali zbirko utrinkov iz študentskega življenja in bivanja v Oražnovem domu z istoimenskim naslovom: Oražnovci. Za vzdrževanje tega zavoda je Oražen namenil vse prihodke od ostalih nepremičnin v njegovi lasti, hiše na Dolenjski cesti v Ljubljani in rojstne hiše v Kostanjevici na Krki. Oražen si je svojo auro dobrotnika zaslužno oblikoval v darovanju in nesebični pomoči slovenskim intelektualcem. Za boljši in neodvisnejši jutri.

KOSTANJEVIČAN

Verjetno moramo razloge za Oražno dobroto in nesebično razdajanje iskati v njegovi naravi in rani mladosti. Ta je bila polna siromaštva, različnih krivic, prezira, pomanjkanja in odrekanja. Bil je sirota, otrok nezaželen od očeta. Rojstni in krstni list pravi, da se je v kostanjeviški hiši 24 rodil Ivan Oražen, nezakonski sin samske Ivane Oražen, hčerke posestnika iz Kostanjevice, in neznanega očeta. Ivana je imela dve sestri ter dva brata. Skupaj z Ivanom sta živela pod streho strica Franca, mlajšega od bratov, ki je prevzel posestvo. Ivan je osnovno šolo obiskoval v rodni Kostanjevici vse do leta 1880, ko ga je mati vpisala na eno izmed ljubljanskih gimnazij. Takrat sicer še otrok a odločen, resen, delaven in vztrajen se je Ivan z gladežem prebil do poklica zdravnika in postal velik mecen Medicinske fakultete v Ljubljani. Rojstno hišo je Oražen podedoval po smrti strica Franca leta 1891. Upravni odbor Oražnovnega doma je domačijo kasneje oddal mestni občini Kostanjevica in jo namenil za stanovanja. Medicinska fakulteta

je leta 1995 pričela z obnovo hiše in vzporedno v njej uredila spominsko sobo. Soba je opremljena z restavriranim pohištvom in osebnimi predmeti, razstavljena so priznanja, odlikovanja in Oražnove fotografije.

Ivan Oražen je umrl na svojem domu v Ljubljani leta 1921, z njegovo smrtjo pa je ugasnila praktično cela družina Oražen. V Sloveniji skorajda ni več priimka, ponosno napisanega na enem največjih pogrebnih spomenikov kostanjeviškega pokopališča. Njegova zadnja pot sama zase govori dolgo zgodbo o Ivanu Oražnu. Samo tri take pogrebne sprevode je do tedaj doživela Ljubljana. Ko so pokopali »očeta slovenskega naroda« dr. Janeza Bleiweisa, ko je umrl »oče majske deklaracije« Janez Evangelist Krek in leta 1921 ko so se zgrnile množice, da se poklonijo sokolu, zdravniku, politiku, dobrotniku in velikem človekoljubu.

| ALJA PINCOLIČ

ODKRITJE SPOMINSKE PLOŠČE NA ROJSTNI HIŠI DR. ORAŽNA, LETA 1933

Franc Rabuse

(1879–1968)

Rojen Kostanjevičan, je ugledal luč sveta leta 1879. Njegov oče Ivan (Johann) Rabuse se je priselil v Kostanjevico iz Kočevskega Nasseltala, današnjega Koprivnika. Zaposlil se je pri trgovcu Aloisu Gatschu. V zakonu z ženo Fani sta se jima rodila dva otroka, Franc (1879) in Ela (1887). Oče je kmalu odprl lastno trgovino, v kateri mu je pri delu pomagal prvorojenec Franc, ki se je izučil za trgovca.

V času 1. svetovne vojne je bil vpoklican v Judenburg, po očetovi smrti in vrnitvi domov pa je nadaljeval z delom v domači trgovini.

Spoznal je Elo Čerov, hčer cesarsko kraljevega cestnega mojstra, učiteljico v sv. Križu, danes Podbočju, ki se je po poroki preselila v Kostanjevico in se zaposlila v prodajalni.

Franc Rabuse je bil izredno aktiven in vztrajen človek. Znana je njegova kolegarska avantura po Dalmaciji, in druga, ko je v spremstvu prijateljev z lesenim čolnom veslal do izvira Krke. Rad je hodil v hribe, oboževal je Gorjance. Njegove akcije niso nikoli ostajale na pol poti. Česarkoli se je lotil, je izvedel do konca.

Veliko je potoval, poslovno, pa tudi zasebno. Z ženo sta med drugim leta 1936 obiskala tudi olimpijske igre v Berlinu, kjer je fotografiral našega takratnega šampiona v orodni telovadbi Leona Štuklja.

Ob večerih in dolgih zimskih nočeh se je posvečal prebiranju raznovrstne literature. Največ je bral nemške revije o znanju in zabavi iz zbirke Dooylen, ki so izhajale trinajstkrat letno, pa literatura s fotografsko tematiko, zanimali so ga zapisi o cvetju, od literarnih del je imel najraje knjige Karla Maya.

Oboževal je živali. Pri hiši so imeli mačke in vedno tudi psa, in sicer kratkodlakega foksterierja. Zanimivo je, da so vsi psi nosili ime Ledita.

Ukvarjal se je tudi z žonglerstvom.

Žena njegovega nečaka, gospa Dani-

NA FOTOGRAFIJI FRANC IN ELA RABUSE, FOTOGRAFIRANA V BUDIMPEŠTI, LETA 1913.

ca Barbič, je dolgo časa hranila dva kostuma, v katerih je nastopal, najbrž v dvorani hotela Bučar, kjer so bile različne prireditve, saj večje dvorane takrat v Kostanjevici ni bilo. Tudi drugače sta bila z ženo družinska prijatelja z Bučarjevimi, pa z Valerco Avguštin, ki je imela modni salon, dr. Ivaniševićem, Potokarjevimi in Borštnikovimi. Ob praznikih in godovih so odhajali na krajše izlete v naravo, še posebej na Gorjance, od koder je bil lep razgled na Kostanjevico.

Pri Rabusejevih je bilo najlepše kopaljšče v Kostanjevici. Ob Krki so imeli privez za čolne in lepo urejeno brodišče. Ker je Krka odnašala breg, ga je bilo potrebno vsako leto na novo utrditi. Da bi bilo rečno dno za kopalce bolj prijetno, je vsako leto z Goric pripeljal tudi do 20 čolnov belega proda in peska, s katerim je posul ilovnatno dno.

Na lepo urejeno kopaljšče je vodila pot skozi zelenjavni vrt, ob katerem so bile na obeh straneh v dveh vrstah posajene gladiole, ki jih je vezal na enako visoke, zeleno obarvane količke, postavljene v ravni vrsti. Nasploh je veljal za velikega ljubitelja cvetja, še posebej so mu bile pri srcu gladiole in dalije. Čebulice gladiol je dobival celo iz Amerike, večkrat jih je menjal z očetom politika in diplomata Jožeta Vilfana, ki

je z njimi oskrboval Brione. V posebni leseni omari s številnimi predalčki je imel shranjenih več kot petdeset različnih vrst čebulic, iz katerih so naslednje leto zrasle raznobarvne cvetice. Ker imajo te vrste rož več cvetov, je spodnje, posušene, obiral in jih metal v Krko, ki je tako za nekaj časa dajala videz plavajočega cvetličnega vrta. Bil je tudi odličen šahist.

Na domačem vrtu je večkrat gostil šahovske navdušence: dr. Križniča, dr. Nika Severja, dentista Lukiča, učitelja Jožeta Jankoviča in Ivija Tisuja. V arhivu Šahovske zveze Slovenije obstaja zapis, da je leta 1936 na Taboru v Ljubljani igral simultanko svetovni šahovski prvak Aleksander Aleksandrovič Aljehin. Med 43 igralci, ki so se zoperstavili velikemu ruskemu velemojstru, jih je 8 zmagalo, med njimi tudi Franc Rabuse, kateremu je veliki šampion podpisal vdajo ob 2. uri zjutraj.

Leta pred 2. svetovno vojno je vodil tudi pihalni orkester Kostanjevica, v katerem so igrali Kostanjevičani, pa tudi prebivalci okoliških vasi. Kljub temu da so morali ves dan trdo delati na kmetiji, so zvečer radi prihajali na

ZALEDENELA KRKA 15. JANUARJA 1940. ZA TAKRATNIM ŽUPNIŠČEM STA STALI ŠE DVE GOSPODARSKI POSLOPJI. | FOTO: **FRANC RABUSE**

vaje orkestra, ker jim je gospod Rabuse večkrat plačeval pijačo, nekaterim pa celo manjši honorar.

Notne zapise, po katerih so igrali, je prepisoval ponoči.

Med starejšimi Kostanjevičani kroži anekdota, ki pripoveduje, da se je nekega dne odpravil v nemški Dresden, da bi kupil nov klarinet za pihalni orkester. Ko se je vračal, je v vlaku spoznal veselo družino, s katero je vse do Vidma, kjer je izstopil, igral tarok. Družba je res morala biti nekaj posebnega, saj je na vlaku pozabil glasbilo, ki ga kljub posredovanju ni nikoli dobil nazaj. Njegov najljubši konjiček je bila fotografija, s katero se je začel resneje ukvarjati po 1. svetovni vojni, čeprav je fotografiral že prej. Ker Kostanjevica v tistem času še ni imela elektrike, mu je fotografije razvijal Janko Ravnik, skladatelj, fotograf in filmski režiser iz Ljubljane, s katerim sta bila skupaj v vojski v Judenburgu.

Ko so leta 1931 snemali prvi nemi, slovenski črno-beli celovečerni film V kraljestvu zlatoroga, katerega režiser je bil Janko Ravnik, mu je pri nabavi fotografskega materiala priskočil na pomoč prijatelj Franc Rabuse, ki je za nakup vsega potrebnega zaračunal le

nabavne stroške.

Z odličnim fotografskim aparatom Rolleiflex, format 6x6, in prirojenim talentom za opazovanje in estetiko, je ustvaril obsežni fotografski opus, ki nam omogoča rekonstruirati nekdanje življenje in urbanizacijo našega mesta in okolice.

Nepozabni so njegovi panoramski posnetki Kostanjevice z Gorjancev, idilični ambientni in poletni nemir ob reki, fotografije poplavljenih mestnih ulic, zamrznjene Krke, mestnih vedut spodnjega in zgornjega mosta z obema cerkvama, družjenja, praznovanj in različnih kulturnih prireditvev.

Ko sem spraševal starejše Kostanjevičane o gospodu Rabuseju, ni bilo deljenih mnenj. Vsi vprašani so zatrjevali, da je bil ugleden in dobrodušen gospod, vsestransko aktiven, zanesenjak s številnimi konjički, pošten trgovec ter srčen in socialno čuteč človek, ki je znal prisluhniti ljudem.

Mirno in spokojno je dočakal visoko starost 89 let. In če za koga, potem zanj velja Plečnikova misel: »Minljiv si, le tvoja dela so tvoj spomin.«

Takemu gospodu tudi moj poklon.

| JANI ZAKŠEK

PRI SPUŠČANJU LESENEGA ČOLNA ČEZ BRZICE KRKE PRI ŽUŽEMBERKU SODELUJEJO FRANC RABUSE, UČITELJ JOŽE JANKOVIČ IN FRIZER ŠTEFAN TANČAK
| FOTO: **FRANC RABUSE**

Žumberčani, Vlahi ali ne?

V zgodovinskih dokumentih o naseljevanju uskoško-pravoslavnih skupin na področje Žumberka / Gorjancev v obdobju dvajsetih in tridesetih let 16. stoletja, poleg nazivov „Srbi“, „Turki“ in „uskoki“, ki so jih podeljevale predvsem habsburške oblasti, zasledimo tudi izraz „Vlahi“. V prispevku bomo pojasnili izvor in pomen tega izraza, ki se je med lokalnim staroselskim prebivalstvom obdržal vse do danes kot oznaka za Žumberčane, hkrati pa bomo tudi postavili pod vprašaj tako upravičenost njegove uporabe v znanstvenem diskurzu kot tudi (ne)umestnost njegove uporabe v pogovornem kontekstu.

Beseda „Vlah“ je praslovanska. Izvira iz imena enega kelt-skih plemen, ki so ga Rimljani poimenovali Volcae (grško Ουολκαίοι). Kot meni znani hrvaški romanist Peter Skok, rojen v Jurkovem selu v Žumberku, je izraz pravzaprav „izposojenka“ pragermanskega Walhos. Izvira iz obdobja pred 5. stoletjem, ko se Slovani, pred prihodom na Balkan, na področju spodnjega Podonavja srečujejo z balkanskimi Romani. Z omenjenim keltskim plemenom so bili Germani v stiku v svoji pradomovini, v bližini Baltika, v procesu romanizacije Keltov pa se je stari naziv zanje preko Germanov in Slovanov razširil na celotno romanizirano prebivalstvo področja jugovzhodne in srednjevzhodne Evrope, ki je pripadalo raznolikim etničnim skupnostim. Še danes je težko pojasniti veliko razširjenost tega naziva, posebej zanimivo pa je dejstvo, da je povsod označeval nacionalno, versko ali teritorialno razlikovanje. V prvih desetletjih naselitve Slovanov na Balkan so le-ti uporabljali izraz „Vlah“ za označitev staroselcev, na katere so naleteli na tem prostoru. Že v naslednjih desetletjih medsebojnih stikov in prepletanj med različnimi etničnimi skupinami (slovanskimi ter različnimi romanskimi) pa se skozi procese slovanizacije staroselskega etničnega prebivalstva ter romanizacije slovanskih prišlekov ta izraz prenese na slovansko neromansko prebivalstvo. Prav tako pa označuje tudi način življenja slovansko-vlaških skupin, ki so ga ti nasledili iz zgodnjega srednjega veka. Srednjeveške oblasti balkanskih držav so izraz uporabljale za označitev transhumantnih pastirjev – torej je šlo za socialni položaj in ne za etnično oznako – ki so se s svojimi čredami gibali na območju planin. Kot je razvidno iz virov, so se taiste oblasti na vso moč trudile, da bi preprečile mešanje slovanskega prebivalstva z „vlaškim“. Zbale so se namreč, da bi prevelik del prebivalstva zamakala odločitev za svobodnejše „vlaško“ življenje, ki je hkrati pomenilo opustitev stalne naselitve fevdalnih posestev.

Vlah kot izraz, ki v obdobju slovanizacije Vlahov označuje družbenoekonomsko kategorijo, v virih najdemo pisan z malo začetnico. Proces slovanizacije, ki sicer ni dosegel enakomernega uspeha v vseh skupinah, se je zaključil z

obdobjem med 13. in 15. stoletjem. Po Skokovih domnevah so bili srednjeveški Vlahi dvojezični. Tak primer so starohrvaški Vlahi, ki so naseljevali predel Istre »Ćićarija«, ki je po njihovem heteronimu »Ćići« dobila ime. Čeprav se jih je oprijel heteronim „Ćići“, so sami sebe pravzaprav označevali z „Rumeri“ – njihovi potomci danes govorijo istroromunsko narečje. Zanimivo je, da so muslimanski ter katoliški prebivalci izraz „Vlah“ uporabljali za označitev pravoslavnega dela prebivalstva, pogosto s podcenjujočim prizvokom, kar nizu etničnih in družbenoekonomskih doda še en aspekt.

Sistematiziranje raziskovalnih dognanj jezikoslovcev, etnografov in drugih, ki so poskušali definirati pojem izraza „Vlah“, je pomagalo orisati nekatere značilnosti skupnosti, ki so se imenovali „vlaške“ in so bile povezane predvsem z načinom življenja, t.j. z njihovim družbenoekonomskim položajem v balkanskih državah srednjega veka. Dosedanje raziskave postavljajo domnevo, da je transhumantno pastirstvo tako postalo glavni razlog razprostranjenega gibanja določene družbenoekonomske skupine – pastirjev, ki jih najdemo po celotnem dinarskem območju. V iskanju pašnikov so se premikali v smeri jugovzhoda – severozahoda in se približevali Jadranu. Gibali so se po širokem prostoru Balkana in se kot nosilci vlaškega socialnega statusa vključevali v trgovino zaledja s Sredozemljem, ki je v 12. in 13. stoletju potekala preko jadranskih mest. Zahvaljujoč svoji mobilnosti ter dejstvu, da so posedovali konje in osle, so lahko vzdolž mreže že iz antike uhojenih poti sodelovali v trgovinsko karavanski službi kot t.i. nosači (žumb. trajbari »nem. die Treiber – gonilci), ter pri tem s svojimi proizvodi (s sirom, sušenim mesom, krznom, kožo in tkaninami, srebrom, zlatom, bakrom in svincem iz bosanskih rudnikov, kot tudi soljo) tudi sami trgovali. Iz teh istih razlogov so bili Vlahi znani tudi kot bojevniki in vršilci raznih oblastniških in državnih služb, in so se tudi na ta način integrirali v srednjeveško plemstvo balkanskih držav. Njihova zanesljivost, kot opozarja zgodovinar D. Roksandić, je imela še posebno vrednost v času slabljenja središčne oblasti v Srbiji in Osmanskem cesarstvu. Ko so nad Balkanom zavladali Osmani - njihovo podaništvo uskoško – pravoslavne skupine iz katerih se je oblikovala skupnost Žumberčanov v 20-ih in 30-ih letih 16. st. sicer zapuščajo - so v svoj pravni red prevzeli prakse Srbske srednjeveške države, zato je vlaško prebivalstvo še naprej tvorilo posebno družbeno skupino, ki je bila tudi obdavčena na poseben način. Za razumevanje pomena izraza „Vlah“ in načina življenja prebivalstva z vlaškim družbenim statusom, ki so jih osmanske oblasti imenovali „Eflakan“, predvsem pa njihovih migracij, nam kot pomemben vir služijo osmanski popisi davčnih obveznikov (defteri).

Pri tem naj izpostavimo posebno vrsto vlaških defterjev, ki so spremljali vlaške skupnosti posameznih administrativno – vojaških celot (sandžak) v njihovem gibanju. Kot so to počeli vladarji že v preteklosti, so tudi Osmani uporabljali vlahe za pomožne vojaške službe. Nasilne metode, ki so jih pri tem uporabljali, so bile po nekaterih podatkih eden od razlogov, da so raje postali habsburški podaniki. Osmani so vlaško prebivalstvo uporabljali tudi za kolonizacijo osvojenih področij. Za preverbo utemeljenosti hipotez o Vlahih, ki se sicer močno razlikujejo pri vprašanjih (kot npr. na katerih področjih in od kdaj so Vlahi / vlahi bili, ali obstaja kontinuiteta med vlaškimi priseljenci pred osmanskim osvajanjem in po njih, o verski pripadnosti vlaških skupnosti in podobno), je skupnost Žumberčanov dober primer. Skupine iz katerih se je oblikovala skupnost Žumberčanov, ki so bile v času osmanskega imperija na področju Unca, Srba in Glamoča v Bosni, ter Cetinske krajine v Dalmaciji, se v te kraje niso naselili v času osmanske vladavine, temveč prej, zato so pri raziskovanju odnosov med srednjeveškimi in novoveškimi Vlahi / vlahi zanimiv primer. Tako je prva omemba Vlahov v hrvaških krajih iz leta 1322 povezana s hrvaškim velikašem Mladenom II. Bribirskim (Šubićem), pod čigar zastavo so se bojevali, in se nanaša prav na področje reke Cetine. Predpostavljajo, da so pravoslavni vlahi na ta področja prišli iz ozemlja vzhodno od reke Nereve, ki ga je v začetku 14. st. posedoval ban Pavao Bribirski (Šubić). Tam naj bi se pojavili v 13. stoletju. Dubrovčani so ta predel, poseljen s pravoslavnim prebivalstvom imenovali »Vlachia«, njihovi viri tako omenjajo na primer »Vlahe Pilatovce«, katerih ime najdemo na Žumberku kot toponim. Kraljevska povelja v 15. st. pa navajajo Vlahe na področju rek, npr. zgornje Une, zgornje Zrmanje, zgornje Krke in zgornje Cetine, imenujejo »Srbi« (ali »Raščani« (Rasciani)). Že samo dejstvo, da so se uskoško – pravoslavne skupine v kraje, od koder so kasneje prišli na Žumberk, naselile iz bolj oddaljenih področij, govori o tem, da je šlo za mobilno prebivalstvo. Tudi v obljubah, ki so jim jih kot pogoj za preselitev v imenu nadvojvode Ferdinanda dali habsburški vojaški poveljniki, najdemo podobnosti z vlaškim socialnim statusom: bili so v vojaški službi, vloga njihovih vojvod ter način, po katerem so si predstavljali zapovednika, ki jim ga je kot zagovornika njihovih pravic obljubljal Dvor, pa spominja na vlaško samoupravo v Osmanskem cesarstvu. Tudi poročila o selitvenih valovih na Žumberk omenjajo veliko glav živine in druge dobrine, kar prav tako lahko pripišemo vlaškemu načinu življenja, predvsem glede ukvarjanja s trgovino. Žumberčani so trgovali tudi na habsburškem območju, in čeprav so jih oblasti pri trgovanju postavljale določene omejitve, je to postalo njihov tradicionalni način preživljanja. Razen te podobnosti s pojmom vlah kot družbeno-ekonomsko kategorijo, pa med Žumberčani v 16. st. ne najdemo dokazov za upravičeno uporabo pojma »Vlah« v smislu etnogeneze. Eden glavnih razlogov za to je govor Žumberčanov, ki pripada vzhodnohercegovskemu poddialektu štokavskega dialektu in je znanstveno najboljše

obdelan v delih Žumberčana Milka Popovića. Ta so zanimiva tudi zato, ker v njih analizira tudi vpliv slovenskega govora na žumberski govor. Toponimski in antroponimski romanski relikti, ki jih običajno najdemo tam, kjer obstaja vlaški substrat, so pri Žumberčanih zelo redki in so prej izjema kot pravilo. Tudi drugi elementi duhovne in materialne kulture iz časa poseljevanja Žumberka / Gorjancev, nakazujejo integriranost Žumberčanov v srbsko srednjeveško obdobje. Pomemben vir za razumevanje dvojnosti naziva »Vlahi« in »Srbi« (»Raščani« (Rasciani)) v primeru Žumberčanov predstavlja potopis Benedikta Kuripešića, prevajalca med poslaniki kralja Ferdinanda, ki so se namenili k sultanu s prošnjo za premirje. Njegovi Spomini s potovanja (napisani leta 1530) so poročilo njihove poti iz takratne Ljubljane, preko Hrvaške, Bosne, Srbije, Bolgarije in Rumelije v Carigrad. Napisani so bili torej v času poseljevanja srbsko – pravoslavnih skupin na Žumberk / Gorjance. V opisih krajev od Une do mesta Vrhbosne (Sarajeva), ter od Vrhbosne do Zvečanov in Mitrovice, Kurepešić navaja, da tam poleg rimokatoliških Bosancev žive tudi pravoslavni Srbi, katerim »oni pravijo Vlahi, mi pa jim rečemo Čiči«. To pomeni da se je naziv »Vlah« uporabljal kot heteronim za srbsko – pravoslavno prebivalstvo. Kuripešić za njih pravi, da so prišli iz Smedereva in iz Beograda. V virih, ki omenjajo Žumberčane, pogosto najdemo dvojnost poimenovanj. Zgodovinar D. Roksandić to utemeljuje s tem, da je prebivalstvo obdržalo vlaški naziv, ker se je tako razlikovalo od Srbov v drugih, manj ugodnih posestniških položajih. Raziskave o poreklu Žumberčanov in njihovo razlikovanje od starohrvaških Vlahov na teh področjih, olajšuje njihova govorica in dejstvo, da so bili pravoslavni. Na področju Unca se je v poznem srednjem veku nahajal pomemben pravoslavni samostan Rmanj (Rmanj izhaja iz Herman, saj naj bi po eni od legend samostan dala zgraditi hči despota Jurija Brankovića, Katarina Celjska, žena zadnjega celjskega kneza Urlika II. Celjskega, ob smrti njenega sina Hermana IV., po katerem se je samostan imenoval), ki je kasneje, v 16. st. postal sedež dabrobosanske metropolije, od koder se je širilo meništvo, ikonopisje ter teološka in pisarska dejavnost za pravoslavni samostan Krka (v Dalmaciji) ter pravoslavni samostan Marča (v Slavoniji). Pomemben vir povezanosti Žumberčanov s svojim verskim središčem v »Hercegovski« Peći v drugi polovici 17. st. predstavlja tudi Janez Vajkard Valvasor.

Ob tej razčlembi nekaterih osnovnih vprašanj o uporabi naziva »Vlah« za Žumberčane lahko zaključimo, da bi upoštevanje zgolj etnogenetskih dejavnikov pomenilo neupoštevanje nekaterih elementov v več kot tisočletnem procesu oblikovanja njihove identitete v slovanskem kulturnem krogu, o katerem pričajo mnogi viri različnih nacionalnih historiografij. Ustno izročilo in socialni spomin skupnosti Žumberčanov ne navajata dokazov, da se je naziv »Vlah« kdaj uporabljal kot etnonim, torej ime, ki bi označevalo etnično skupnost. Prej ga doživljajo kot žaljivko.

| IRENA SMILJANIĆ

KATARINA KRAPEŽ

dobitnica študentske Prešernove nagrade

Katarina Krapež je izdelala diplomsko delo z naslovom VPLIV PREKRIVANJA PLODOV S PAPIRNATIMI VREČKAMI NA KAKOVOST JABOLK (*Malus domestica* Borkh.) SORTE 'IDARED', za katero bo prejela Prešernovo nagrado Biotehniške fakultete. Diplomsko delo je zaključek visokošolskega strokovnega študija Kmetijstvo – agronomija in hortikultura, ki ga je izdelala pod mentorstvom prof. dr. Metke Hudina. Diplomsko delo je uspešno zagovarjala pred komisijo 27. 11. 2008.

Uporaba papirnatih vrečk v pridelavi jabolk izvira iz Azijskih držav, medtem ko v Evropi to ni uporabljen tehnološki ukrep in je le malo znanega o vplivu prekrivanja plodov z vrečkami na kakovost sadja v naših klimatskih razmerah. Zato je bil raziskovalni pristop kandidatke izviren, hkrati pa je omogočil, da je lahko ocenila uporabo papirnatih vrečk z vidika spremenjene kakovosti. Metode, ki jih je uporabila v delu so primerne in hkrati presega zahteve Visokošolskega strokovnega študijskega programa tako, da je diplomantka morala vložiti veliko truda, da je metode preučila in jih znala uporabiti ter razlagati dobljene rezultate. Opravljeno diplomsko delo je zahtevalo izredno poglobljeno predhodno znanje o zakonitostih rasti in razvoja sadnih rastlin.

V eksperimentalni del je diplomantka vključila različne načine prekrivanja plodov, pri katerih je spremljala kakovost plodov z meritvami dimenzij ploda, vsebnosti suhe snovi, trdote in škraba, meritvami parametrov osnovne in krovne barve, vsebnosti posameznih sladkorjev (glukoze, fruktoze,

saharoze in sorbitola) ter organskih kislin (jabolčne, citronske, fumarne in šikimske). Tako je zelo poglobljeno in natančno ovrednotila kakovost plodov jabolk sorte 'Idared'.

Pregled literature v diplomskem delu je zelo natančen. V pregledu literature je razširila in poglobila teoretično znanje z obravnavane tematike in dokazala, da pozna domačo literaturo ter prav tako dostopno tujo literaturo, saj je v delu uporabila 25 virov iz revij z impakt faktorjem in uglednih mednarodnih revij, kar dokazuje njeno poglobljenost in širino, ki jo je pridobila na področju tehnologije pridelovanja sadja, natančneje uporabe prekrivanja plodov s papirnatimi vrečkami. Ne le da je proučila obravnavano tematiko pri jabolani, proučila je tudi uporabo in vpliv papirnatih vrečk na količino in kakovost pridelka tudi pri drugih sadnih vrstah.

Diplomantka je k pisanju diplomskega dela pristopila zelo temeljito. Vsa poglavja so natančno razčlenjena. Še posebej pazljivo je pristopala k tistim poglavjem, ki so zaradi ponovljivosti poskusa zelo pomembna, npr. poglavje Material in metode. Diplomantka je zelo natančno in strokovno na poglobljenem nivoju predstavila tudi rezultate. Vse podatke je korektno obdelala ter jih nazorno predstavila. Tudi poglavje Razprava je zelo natančno sestavljeno. V razpravi je zelo uspešno primerjala svoje rezultate z literaturnimi podatki in tudi ugotovila in razložila povezave med preizkušanimi parametri. Rezultate analiz je diplomantka sistematično strnila v sklepe. Konec dela je zaključila s predlogom

NA SADJARSKEM SIMPOZIJU V MOSTARJU
SKUPAJ Z MENTORICO

nadaljnje raziskave. Izražanje je strokovno neoporečno in hkrati z visoko mero jezikovne kulture.

Rezultati dela, dobljeni na podlagi analiz vpliva prekrivanja papirnatih vrečk na kakovost jabolk, omogočajo takojšnjo uporabnost rezultatov v praksi, saj so rezultati pokazali, da prekrivanje plodov s papirnatimi vrečkami ni primerno za naše klimatske razmere, ker prekrivanje plodov negativno vpliva na samo kakovost plodov.

Čprav je bila raziskava v osnovi aplikativna, se je diplomantka med raziskavo izredno uspešno spopadla s številnimi natančnimi analitičnimi metodami, ki so osnova temeljnim raziskavam. Izvedba dela je zahtevala izrazit interdisciplinaren pristop, ki mu je diplomantka natančno in zelo uspešno sledila.

Diplomantka je s pričujočim diplomskim delom jasno dokazala, da je sposobna jasnega, natančnega in sistematičnega oblikovanja znanstvenih besedil.

| PROF. DR. METKA HUDINA,
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA, LJUBLJANA

ZIMSKA REZ SADNEGA DREVJA

Zimsko rez opravimo med popolnim mirovanjem, se pravi v drugi polovici zime (februarja in marca), kajti takrat je največ rezervnih snovi shranjenih v koreninah in deblu. Močna zimska rez med mirovanjem vzpodbuja rast, medtem ko pozna, ki se zavleče do cvetenja, dre-

vo slabi, zato taka rez pride v poštev pri drevesih z malo cvetnega nastavka. Kadar se temperatura spusti krepko pod ničlo ne režemo, kajti obstaja nevarnost, da rane pozebejo.

Najpomembnejše orodje za rez so klasične sadjarske

škarje, možna pa je tudi uporaba škarij s podaljšanim ročajem, s katerimi lažje dosežemo veje, ki rastejo višje. Pri rezi vrhov si pomagamo s teleskopskimi škarjami. Debelejše veje odstranjujemo s klasično sadjarsko žago, uporabljamo lahko tudi žago, imenovano lisičji rep. Pri

rezi sadnih dreves pogosto potrebujemo različne lestve, ki morajo biti stabilne in atestirane. Orodje moramo skozi celo sezono primerno vzdrževati, konec sezone pa tudi primerno pospraviti.

REZ JABLANE
V vrtovih vrtičkarjev se

največkrat uporabljata dve gojitveni obliki, in sicer sončna os ter ozko vreteno, po večini na podlagi MM 106 (srednje bujna podlaga) in M9 (šibka podlaga). Zelo pomembno je, da že s prvo rezjo ustvarjamo in vzdržujemo dovolj rodnege lesa. To dosežemo na različne načine. V prvih nekaj letih opravljamo gojitveno rez, s katero oblikujemo gojitveno obliko. Na novo posajeno drevo prikrajšamo 20 do 30 cm nad zeleno višino debla, da nam poženejo poganjki, ki kasneje tvorijo ogrodne veje, na zeleni višini. Drevo, ki še ni rodno, prisilimo v rodnost z upogibanjem poganjkov ali vej v vodoravni položaj. Veje ali poganjki, ki izraščajo iz glavne osi (provodnika) pod kotom 45°, običajno že tvorijo zadovoljivo število rodnih brstov, vendar je število in kakovost rodnege lesa pri bolj odprtem kotu (vsaj 90°) večje. Posamezni veji izrežemo hrbtno poganjke in jo odvedemo na najpogostejši poganjek. Posamezno vejo krajšamo le v primeru odvajanja, ali če se je v vsej dolžini rodne veje ali rodne šibe oblikovalo preveč rodnih brstov in ta ne bi zmogla teže pridelka. Nikoli ne prikrajšujemo enoletnih poganjkov (šibe, bohotivke), na katerih še niso razviti rodni brsti, saj z vsako rezjo vzpodbudimo rast novih bohotivk. Pri osnovi izrezujemo zverženo, izrojen in nasploh neuporaben les ter bohotivke, s čimer osvetlimo krošnjo drevesa. Ob ustreznem osvetljenem drevesu bo napad boleznin in škodljivcev bistveno manjši (škodljivci se po drevesu počasneje širijo, po vsakih padavinah se takšno drevo hitreje osuši in upočasnjen razvoj raznih glivičnih boleznin), pa tudi plodovi bodo bolj osvetljeni in zato bolj okusni. Ob ustreznem osvetljenosti listov je razvoj in nastavek rodnih brstov veliko večji. Spodre-

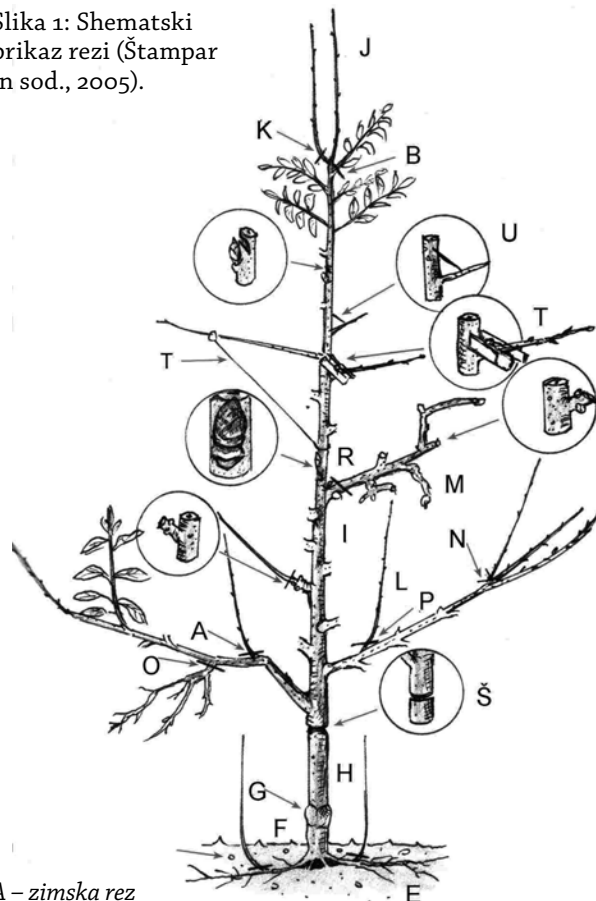
zujemo izrojene in povešene veje, tako da jih odrežemo na poganjek, ki je ustrezno bujen in v ustreznem, vodoravnem položaju. Kjer želimo novo rast (nov poganjek), poganjek ali vejo odrežemo na prstan (rez na prstan - vejo ali poganjek odrežemo pri osnovi pravokotno na provodnik) ali spomladi pred brstenjem zarezemo lub tik nad očesom in poglal nam bo nov poganjek. Zaradi oblikovanja krošnje in boljše rodnosti upogibamo nerodne, ustrezno dolge in debelejše poganjke pod kotom 90° - 120° in jih tako prisilimo v rodnost.

REZ HRUŠKE

Hruško cepimo na kutino ali sejanec. Zanj uporabljamo gojitveno obliko imenovano vreteno, možni pa sta še obliki palmeta in sončna os. V našem okolju in v naših razmerah se najbolje obnese tako imenovana belgijska rez, kar pomeni, da imamo na rodni veji tretjino enoletnega, tretjino dvoletnega in tretjino večletnega lesa. Pri čemer rodni les izrašča iz dvo- in triletnege lesa. Taka rez nam omogoča najenostavnejšo obnovo rodnege lesa. Za hruško je značilno, da se bujnost med posameznimi sortami zelo razlikuje. Za sorti 'Pakhamova' in 'Krasanka' je značilen kratek rodni les in slaba rast. Pri takih sortah moramo paziti, da že pri prvi rezji začnemo spodbujati rast poganjkov. Pri sortah, kot so 'Viljamovka' in 'Konferans', ki imajo bujno rast, pa režemo manj. S tem preprečimo, da bi se porušilo razmerje med rastjo in rodnostjo. Na bohotivkah, ki so pri bujnih sortah pogoste, lahko z upogibanjem konec meseca avgusta spodbudimo diferenciacijo rodnih brstov in jih v naslednjem letu lahko uporabimo za zamenjavo rodnih vej.

| KATARINA KRAPEŽ, DIPL. ING. AGRONOMIJE

Slika 1: Shematski prikaz rezi (Štampar in sod., 2005).

- A – zimski rez
 B – poletni rez opravimo v poletnih mesecih, z njo predvsem osvetljujemo krošnjo ter poskrbimo za boljše fotosintetsko aktivnost listov in s tem večjo tvorbo asimilatov
 E – koreninski sistem
 F – koreninski vrat
 G – cepljeno mesto; predel, na katerem sta bila spojena cepič in podlaga
 H – deblo
 I – podaljšek debla ali provodnik; obraščen del z vejami ali nosilci rodnege lesa
 J – voditeljica; najvišje rastoč poganjek na provodniku ali vejah
 K – pavoditeljica; niže rastoč voditeljici konkurenčen poganjek
 L – bohotivke ali vodni poganjki; bujni poganjki, ki navpično izraščajo iz provodnika ali hrbtna vej
 M – krajšanje; enoletni poganjek skrajšamo na različne dolžine
 N – odvajanje; vejo odrečemo tik poleg prvega primernege položnejšega poganjka
 O – spodrezovanje; izrojeno in povešeno vejo odrežemo na najbolj primeren vodoravno rastoč poganjek
 P – izrezovanje; bujne poganjke, ki izraščajo na hrbtni strani vej, in preproste veje izrežemo tik pri osnovi (ne puščamo kratkih čepov)
 R – rez na čep; vejo ali poganjek prikrajšamo na kratek ali daljši čep z enim do tremi očesi tam, kjer želimo vzpodbuditi rast
 Š – zarezovanje; zgodaj spomladi, tik pred brstenjem, zarezemo ali zažagamo lub širine od enega do treh mm ter dolžine od enega do treh cm tik nad očesom, da vzpodbudimo rast spečega brsta in s tem nove poganjke na provodniku, kjer naj bi izraščala veja
 T – upogibanje; poganjke tistega leta upognemo, zaradi hitrejšega začetka vstopa v rodnost in oblikovanja krošnje
 U – razpiranje; poganjke razpiramo zaradi gojitvene oblike in zaradi boljše osvetlitve krošnje ter s tem boljše zasnove rodnih brstov

NESPEČNOST

Zimski čas je čas dolgih večerov in noči. Imamo več časa zase in tudi za spanje. Veliko je tudi ljudi, ki so jim te noči predolge. Ste tudi vi med tistimi, ki dolge ure nemo zrete v strop, štejete ovce, vaša glava pa je polna nemirnih misli in skrbi?

Ste vedeli, da kar tretjino svojega življenja prespimo? Ste se ob tem zamislili nad kakovostjo vašega spanca? Marsikomu se zdi, da je spanje potrata časa, ki pa ga v današnjem času primanjkuje. Pa vendar je spanje osnovna človekova potreba, ki omogoča počitek, obnavljanje ter prinaša veliko prednosti za telo in duha. Pomanjkanje spanca se kaže tudi v dremežu čez dan, težko se osredotočimo na določeno nalogo, smo bolj razdražljivi, zmanjša se nam produktivnost.

Zadosten in pomirjujoč spanec je nujen za naše dobro telesno in duševno počutje, spomin in koncentracijo. Če dobro spimo, se zbudimo zadovoljni in spočiti.

Spanje vpliva tudi na imunski in živčni sistem ter telesni razvoj. Ob pomanjkanju spanca imunski sistem oslabi, telo postane bolj občutljivo za infekcije in obolenja.

Hormoni, substance, ki regulirajo določene funkcije telesa, se izločajo v času spanja ali malo pred njim. Najbolj je znano izločanje hormona rasti med spanjem, ki je nujen za rast otrok, je pa tudi ključen pri obnavljanju mišic. Človeško telo ima notranjo biološko uro, ki nas opozarja, kdaj je čas za počitek in spanje. Ta je občutljiva na svetlobo in temo v dnevu. Poleg tega potekajo v telesu tudi kemični procesi, ki vplivajo na to, kdaj telo potrebuje energijo za dejavnost in kdaj mora počivati.

Spanje je sestavljeno iz dveh obdobij, ki se izmenjujeta in odražata različno stopnjo delovanja možganskih živčnih celic. To sta spanje ne-REM (non-rapid eye movement–spanje s počasnim gibanjem očesnih zrkel), imenovano tudi miren ali globok spanec, in spanje REM (rapid eye movement–spanje s hitrim gibanjem očesnih zrkel). Spanje REM imenujemo tudi aktivni spanec.

Pri povprečnem 7- do 8-urnem nočnem spanju se obdobji petkrat izmenjata.

Intervali spanja ne-REM so proti jutru vse krajši, intervali spanja REM pa vse daljši. Globok spanec nastopi približno pol ure potem, ko se telo umiri in zaspimo. To obdobje traja približno 40 minut. Sledi spanje REM, v katerem sanjamo in se nam oči premikajo s hitrostjo od 1 do 5 Hz. Aktivnost možganov je pri spanju REM enaka aktivnosti v budnosti, vendar telesno mišičje v tej fazi izgubi napetost, da se med intenzivnimi sanjami ne bi poškodovali. Poleg vitalnih organov, kot so pljuča in srce, so očense mišice edine, ki med spanjem niso paralizirane. Spanje REM je ključnega pomena za učenje in dobro počutje.

Pri kateri starosti je nespečnost najpogostejša?

Nespečnost je med otroci redka, njena pogostost pa se s staranjem povečuje. Spanje se s starostjo spreminja: novorojenček prespi v 24 urah več kot 16 ur, dveletnik poleg noči prespi še nekaj ur popoldan, mladostnik je zaspan skoraj ves čas, starostnik pa spanca nikakor ne najde.

Po 65. letu je nespečnih okoli 25 % moških in 40 % žensk. Slabše in pogosto prekinjeno spanje je pri starejših normalen fiziološki pojav.

60-letnik se zbudi 22-krat na noč; mlajša generacija se zbujata 10-krat na noč. Starejši ljudje so tudi veliko bolj dovzetni za moteče dejavnike, kot so svetloba, hrup, sprememba časovnega pasu ...

Ljudje, ki jih muči nespečnost, ne morejo zaspiti kljub utrujenosti. Imajo lahek, nestalen spanec. Ponavadi se zbujajo prezgodaj. Podnevi so utrujeni ter imajo motnje koncentracije in spomina.

POZNAMO TRI OBLIKE NESPEČNOSTI

- Prehodna nespečnost traja le nekaj dni. Vzroki zanjo lahko izvirajo iz okolja, npr. strah pred izpitom, stresni dogodek, bolezen v družini, hrup, svetloba in drugi moteči dejavniki ... Ob prenehanju vzroka nespečnost največkrat izgine, lahko pa traja še naprej in sčasoma preide v kronično, dolgotrajno nespečnost.

- Kratkotrajna nespečnost traja največ tri tedne. Nastane npr. po smrti dru-

žinskega člana, po razvezi z zakoncem ali odhodu svojcev ... Po odstranitvi vzroka ali prilagoditvi na nove razmere se moteni spanec vrne v normalnega.

- Kronična ali dolgotrajna nespečnost traja več kot tri tedne. Prizadeta oseba ne more zaspiti, se večkrat zbudi, spanec je utrujajoč in ni dovolj krepčilen. To se dogaja vsaj trikrat na teden en mesec ali dlje. Ponavadi je ta oseba zaradi svojega nespanja zelo zaskrbljena, počasi se razvije začarani krog: bolj ko poskuša zaspiti, bolj je zaradi tega vznemirjena in s tem se zmanjša možnost, da bi zares zaspala. Spanje se počasi slabša, dokler ni glavna in edina misel želja, da bi se dobro naspala - prav to pa preprečuje, da bi se to zares zgodilo. Ti ponavadi lahko zaspijo v drugačnih okoliščinah, ko ne razmišljajo o tem, kako bodo zaspali, npr. med gledanjem televizije, ob branju, med vožnjo ... Tudi v neznanem okolju, npr. v hotelu, bolnišnici, na dopustu, spijo bolje kot doma.

VZROKI KRONIČNE OZ. DOLGOTRAJNE NESPEČNOSTI:

- Čustvene motnje: depresija, strah, nervoza, žalovanje. Rraziskave so pokazale, da ima kar 90 odstotkov bolnikov, ki trpijo za depresijo, motnje spanja.
- Obolenja osrednjega živčnega sistema: Parkinsonova bolezen, Alzheimerjeva demenca in druge demence, ki lahko povzročijo, da takšni ljudje zmedeno tavajo sredi noči.
- Psihofiziološka nespečnost: za takšnega bolnika postelja ni več prostor za počitek in sprostitvev, ampak večni boj z željo po spanju.
- Vnetje sklepov, želodčno-črevesne težave, boleznj sečil, obolenja srca in ožilja ter okončin.
- Starejši ljudje ponavadi jemljejo tudi več zdravil, ki lahko povzročijo motnje spanja.
- Zloraba različnih uspaval, zdravil za spanje ali hipnotikov. Uspavala delujejo podobno kot alkohol in zrušijo arhitekturo spanja. Globoke faze spanja izginejo in pojavijo se številna nočna prebujanja.
- Alkohol.
- Hormonske spremembe, ki nastajajo s starostjo.
- Genski vzroki.

HIGIENA SPANJA:

- V posteljo pojdite vedno ob istem času in tudi vstajajte ob istih urah. Tega urnika se držite tudi ob vikendih ali na počitnicah.
- Postelja naj bo namenjena spanju, ne pa delu, gledanju televizije, branju ... Ves čas, ki ga aktivno preživite v postelji, namreč lahko spremeni način spanja.
- Izogibajte se popoldanskemu in večernemu dremežu.
- Pred večerjo ali v popoldanskih urah si privoščite telovadbo. Rekreacija je eden od najboljših pripomočkov za zdrav in sproščujoč spanec. Izogibajte pa se telesnim dejavnostim tik pred spanjem.
- Dve uri pred spanjem si privoščite toplo kopel. Ta spremeni telesno temperaturo ter omogoči hitrejši in lažji spanec. Kopel tik pred spanjem ima ravno nasprotni učinek.
- Pol ure pred spanjem počnite kaj sproščujočega, npr. berite, meditirajte, pojdite na miren sprehod ...
- Spalnica naj bo dobro prezračena in ne pretopla. V njej naj bo pred spanjem popolna tema.
- Ne glejte na uro.
- Pred spanjem se izogibajte preobilnim obrokom in napitkom s kofeinom. Zadnji obrok naj bo 4 do 5 ur pred spanjem.
- Čez dan se gibajte na soncu in svežem zraku.
- Omejite ali prekinite kajenje, kajti nikotin slabo vpliva na spanec.
- Če po 20 minutah ne morete zaspati, raje vstanite, pojdite v drug prostor in počnite kaj sproščujočega. Nesmiselno je vztrajati v postelji in se v želji po spanju v nedogled premetavati.
- Če vas motijo partnerjeve spalne navade, se raje preselite v drug prostor. Ustrezne spalne navade imajo pri zdravljenju nespečnosti vsekakor prednost pred zdravili. Zdravila za zdravljenje nespečnosti imenujemo hipnotiki. Pri zdravljenju nespečnosti z zdravili sta potrebna previdnost in posvet z zdravnikom. Če nespečnost spremlja določena stanja, npr. demenco, depresijo, anksioznost, je treba najprej zdraviti ta stanja. Simptomi nespečnosti pogosto izginejo skupaj s simptomi depresije.

Želim Vam lep in miren spanec!

| DAMJANA GRUBAR

Z MOJIMI GOSTITELJI

Mesec dni na **Japonskem**

To poletje se mi je ponudila enkratna priložnost, ki je nisem smel izpustiti iz rok. Izbran sem bil za mednarodno izmenjavo mladih – Lions Clubs. Ta izmenjava je vključevala 3-tedensko bivanje pri gostiteljski družini in enotedenskitabor, kjer sem spoznal mlade s celega sveta. Moja destinacija je bila Japonska – dežela vzhajajočega sonca.

Popotovanje se je začelo 12. julija na zagrebškem letališču, kjer sem se poslovil od domačih in jo mahnil dogodiščinam naproti. Moja prva postojanka je bil Istanbul (17-milijonsko mesto), kamor sem prispel v večernih urah. Tam sem srečal tudi dve Slovenki, ki sta bili na poslovnem potovanju in sta mi malo pomagali pri orientaciji. Let za Japonsko je bil šele drugi dan ob 17. uri, zato sem se počasi odpravil v hotel. Tja me je odpeljal letališki taksij. Srečo sem imel, da je bil hotel oddaljen samo 3 km od centra in tako sem lahko šel naslednji dan zjutraj pogledat Grand Bazar, Modro mošejo in Hagio Sophio. Pot sem slikal, da se ne bi zgodilo, da ne bi našel poti nazaj. K sreči sem večino poti vedel kje hodim. Turki so izjemno temperamentni, vsiljivi in istočasno flegmatični narod. Tako sem imel probleme s prevozom do letališča, saj ob dogovorjeni uri ni bilo taksija. K sreči sem predvidel, da se zna pri Turkih kaj takega zgoditi, zato sem prejšnji dan prestavil uro odhoda za eno uro naprej. Ko sem prišel na letališče

in sem iskal prava vkrcna vrata (gate), sem že od daleč videl, da sem prišel na prava še preden sem uvidel številko, saj so bili skoraj vsi potniki Japonci. Po 12-urnem poletu brez postanka smo pristali na Narita mednarodnem letališču. Nisem pričakoval tako visoke vlage v zraku, ki me je na začetku kar malo motila. Tam so me pričakali trije člani Lionsov. Bili smo zelo smešni. Oni so znali samo par besed angleško, jaz jih pa tudi nisem najbolje razumel. Ampak smo se nekako sporazumeli z rokami. Važno je, da smo se nasmejali eden drugemu. Po približno 3 urah vožnje z vlakom sem prispel do postaje, kjer sta me pričakala sin Hiroki in mama Miyuki iz družine pri kateri sem stanoval. Sin je visok kot jaz in ima 100 kil, kar ni niti najmanj tipično za Japonce. Mama je simpatična gospa srednjih let, ki zgleda veliko mlajša kot je. Načeloma tam zelo težko oceniš starost človeka. Oba sta bila do mene zelo prijazna. Ko sem zagledal njihov avto, sem se vprašal ali je Japonska res druga najmočnejša ekonomija sveta. Avto je bil majhen in kot ena škatla. Prtljažnik je bil tako majhen, da sem komaj stisnil svojo potovalko noter. Odpeljali smo se do njihove hiše locirane nekje na podeželju, ampak bilo je vseeno gosto poseljeno. Med potjo smo poslušali Michaela Jacksona in kar čudil sem se kako je zraven pela tudi mama, ki ni znala angleščine. Tako da v celem mesecu nisem slišal

veliko japonske glasbe. Lokalne ceste so na približno istem nivoju, samo da so dosti ožje. Ko sem prispel k njim domov sem se naselil v sobo, ki mi jo je odstopil Hiroki. Hiša je bila majhna in stisnjena nekje v gneči drugih, tako kot vse ostale na Japonskem. Hiroki je učitelj angleščine v njihovi vasi in ima skoraj vsak dan učence. Tisti dan sem prevzel predavanje. Govoril sem jim o Sloveniji. Zvečer je prišel še oče Mitsuo. Zelo prijazen možakar, z malo znanja angleščine. Na splošno Japonci ne znajo dobro angleško. Pokazal mi je tudi Katano – samurajski meč. Ima pa črni pas v karateju in proti koncu bivanja mi je, kot prvemu izmed številnih, ki jih je gostil, dal obleči njegov bojni kimono. Naučil me je tudi nekaj osnov karateja.

NA ZDRAVJE S CVIČKOM

Moja družina je bila odprta in zgovorna, vendar je večina Japoncev sramežljivih. So izjemno spretni in delovni ljudje. Večina jih sanja, da bi živeli v evropskih državah oziroma v ZDA, kjer je življenje malo bolj sproščeno in manj delovno. Njihov vsakdanjik je dokaj monoton in dosti manj razgiban kot recimo pri nas. Japonci obožujejo bejzbol in golf. Oba športa, ki sta meni tuja.

Na začetku sem imel malo problemov z navajanjem na njihovo hrano. Sčasoma sem se navadil, da kruha v prehrani skorajda ne bo, zato pa bo riž kraljeval cele dni ob vsaki jedi. Še za zajtrk so mi ponujali riž in piščanca, ampak sem se zmenil, da bi vsaj zajtrk imel bolj zahodnjaški. Poskusil sem vse tri najbolj znane japonske jedi. To so sushi, tem-

pura, in skiyaki. Sushi je surova riba z rižem, lahko pripravljena na tisoč načinov, tempura so rezanci v juhi plus ocvrte morske ribe, skiyaki pa popečena govedina, ki si jo na koncu pomočil v surovo stepeno jajce in pojedel.

V naslednjih dneh sem hodil s Hirokijem na Waseda univerzo v Tokiju. Mama nas je spustila na postaji, potem sva šla na vlak. Sistem vlakov je kompliciran, zato sem zelo pazil da ne izgubim Hirokija. So pa zelo točni in hitri. Peljal sem se tudi s Shinkansnom (najhitrejši vlak na svetu), ki gre tja do 300 km/h. Videl sem tudi progo, ki jo gradijo za vlak ki bo šel do 500 km/h. Vlak bo potoval po magnetnem polju in ne po tirih. Udeležil sem se tudi nekaj predavanj na univerzi. Spoznal sem njegove prijatelje s katerimi smo hodili jest v bližnjo italijansko restavracijo. Takoj smo postali prijatelji. Potem sem jih še nekajkrat videl na univerzi.

Šli smo pa tudi skupaj na izlet po Tokiu eno nedeljo. Tokio je nepredstavljivo veliko mesto za naše razmere. Ljudi je kot mravljincev. Vsi so izjemno prijazni in imaš občutek varnosti. Arhitektura je, razen strogega centra in nekaterih pomembnih stavb v okolici, nižja. Šli smo na Tokio Tower, Narodni znanstveni muzej in še nekatere druge znane lokacije Tokia. Na koncu smo večer preživeli v karaoke baru, kjer smo prepevali in se zabavali. Družina me je odpeljala tudi v Kamakuro, to je mesto templjev. Tam sem imel možnost videti slavne japonske templje. Obiskali smo tudi Nagano (zimске olimpijske igre 1998), kjer je podnebje dosti bolj podobno slovenskemu. Obiskali smo majhno mestece ob jezeru, ki spominja na Bled in smučišče nad mestecem.

Ko je prišel čas sem odšel v Lions kamp. Tam smo imeli predstavitev vseh udeležencev in slavnostno večerjo. Kamp je bil v Yoyogi – olimpijskem centru v centru Tokia. Bilo nas je 19 udeležencev z vsega sveta. Bil sem edini Slovenec. Poleg mene so bili še Ukrajinec, Turek, Izraelca, 4 Američani, 3 Tajvanci, Norvežan ... Čez teden smo imeli organizirane ogledе mesta. Vsak dan je en Lions club organiziral dnevne aktivnosti. Ogleдали smo si

Cesarjevo palačo, Tokio Disneyland, Shibuja in ostale znane lokacije Tokia. Res smo se imeli lepo, tako da je teden prehitro minil. Najbolj sem se razumel z Ukrajincem in Turkom. Po kampu me je čakal še teden pri družini.

Zadnjo nedeljo sem jim pripravil tudi slovensko kosilo. Juha se mi ni najbolj posrečila, ampak ostalo je pa kar uspešno. Odprli smo tudi buteljko cvička in zavrteli našo domačo glasbo. Bilo jim je zelo všeč. Rekli so, da se hrana pijača in glasba dobro ujema.

Doživel sem tudi 3 potrese – dva sta bila močnejša, eden pa blažji. Dve uri pred odhodom je najmočnejši potres zaprl železniške proge in naredil veliko gnečo na cesti. Tako sem imel veliko srečo, da sem ujel letalo.

Na koncu smo se poslovili in si obljubili, da se zagotovo še vidimo. Mogoče že drugo leto vrnejo obisk. Prepričan sem, da jih boste prepoznali, če pridejo.

Na letu za Istanbul sem sedel zraven japonske turistične vodičke, ki že vse življenje potuje in je prepotovala že skoraj ves svet. Obiskala je pa tudi Bled in Postojnsko jamo. Obožuje Gin tonik in črna vina, posebej frankinjo, tako da sva se imela celo pot o čem pogovarjati.

V Istanbulu me je na letališču pričakal Turek iz kampa in mi isti večer razkazal še Istanbul. Imel sem čas, saj sem nazaj grede tudi prespal noč v Istanbulu. Popeljal me je po mestnem centru, kjer mi je tudi častil kebab. V hotelu sem spoznal tudi starejšega Srba s katerim sva naslednji dan skupaj čakala vsak na svoj let in debatirala o bivši skupni državi in o njegovem služenju vojaškega roka pri nas. Tako sem poln doživetij poletel proti Zagrebu, kjer me je že nestrpno čakala družina.

Nazaj sem prišel z enkratno izkušnjo, ki mi bo ostala v spominu do konca življenja. Na Japonsko se bom zagotovo še vrnil.

Zahvaljujem se Lions Clubu, Občini Kostanjevica na Krki za promocijsko gradivo in gospe Marjani Beševič za koristne napotke za na pot.

| MATIJA TOMAZIN

Jesenski športni utrinki

ZMAGOVALCI
| FOTO: **BORIS POLOVIČ**

Bohinja, Žužemberka in Kostanjevica. Tekmovali so v 13 kategorijah. Kostanjevico sta zastopala Uroš Bršec in Andrej Jordan.

V soboto (5. 12.) smo se pomerili še v **košarki**. V Kostanjevici že 20 let poteka košarkarska rekreacija na

V začetku septembra (5. 09.) smo izvedli **nogometni turnir** za 3. pokal občine Kostanjevica. Udeležilo se ga je pet ekip. Prvo mesto je osvojila ekipa Orehovca, drugo ekipa MUCK (srednješolci iz Kostanjevice), tretja je bila ekipa KIX (mešana ekipa iz Kostanjevice in drugih vasi). Najboljši vratar je bil vratar ekipe Orehovca Aleš Jordan, ki je prejel samo dva gola. Najboljši strelec, prav tako igralec Orehovca, Andrej Kuhar je zadel šestkrat.

Igrali smo po sistemu: »vsak z vsakim«, tako da so se vse ekipe srečale med seboj. Osnovni namen turnirja je bila dosežen: vsi smo se naigrali nogometa in odšli nepoškodovani domov. Ostal pa je tisti občutek, da bi nas bilo lahko na turnirju več, pogrešali smo namreč nogometne ekipe iz nekaterih okoliških vasi kjer zanesljivo znajo igrati nogomet.

Duatlona (16. 10.) se je udeležilo 7 tekmovalcev. Najprej je bilo treba preteči 3,5 km, nato prekolesariti tri kroge v skupni dolžini 16,5 km in na koncu še preteči dva kroga okoli otoka v Kostanjevici.

JANEZ POLOVIČ
| FOTO: **MATEJ JORDAN**

Start in cilj sta bila na otoku. Najboljši je bil Janez Polovič, ki je s časom 50 min. in 7 sek., za 7 minut prehitel Gregorja Bučarja in za 8 minut Marka Bučarja. Zmagalo je seveda vseh sedem udeležencev, ki so prišli na cilj. Žal nam je, da se temu izzivu ne pridruži več tekmovalcev. Veliko se jih o tem pogovarja, na dan tekmovanja pa nekam poniknejo. Več poguma v prihodnje!

Veslaško regato (24. 10.) smo izvedli v soorganizaciji s športnim društvom Razlag. Regate se je udeležilo 54 tekmovalcev iz Krškega, Varaždina, Celja, Ljubljane,

REGATA | FOTO: **ALJA PINCOLIČ**

kateri igramo trojke. Te smo igrali tudi na turnirju. Generacija košarkarjev se je zadnja leta precej zamenjala. Vse več je mladih, željnih dokazovanja. Osnovni namen je tako bil, da vsem omogočimo, da se naužijejo košarke, se v poštenih bojih dokažejo in ob se ob tem imajo »fajn«. Pomerilo se je 5 ekip po sistemu: »vsak z vsakim«, nekateri pa so sodelovali samo pri metanju trojk in metu s sredine igrišča. Zmagala je ekipa SOM v zasedbi Lovro Jordan, Matej Cujnik, Mitja Milič in Alen Kastelic, druga je bila ekipa ŠD Kostanjevica (Marko Bučar, Davorin Saje, Janez Polovič in Boris Polovič), tretja pa je bila ekipa Koštrunov. S sredine je koš poskušalo zadeti 11 tekmovalcev. Prvi je bil Lovro Jordan, ki je z zadetkom v mini finalu premagal Alena Kastelica. Metanja trojk se je udeležilo 9 tekmovalcev. V finalu je bil Boris Polovič (15:11) boljši od Mitje Miliča.
| **BORIS POLOVIČ**, PREDSEDNIK ŠD KOSTANJEVICA

Objavljeni članki - oktober, november 2009

Marinčev Atelje 454-tih slik	Dolenjski list	1. 10. 2009	str. 15
Bo Kostanjevica (do)čakala igrišča?	Dolenjski list	1. 10. 2009	str. 11
Kostanjevičani po vzoru Krčanov	Posavski obzornik	1. 10. 2009	str. 2
Nagrade - Moja dežela lepa in gostoljubna	Posavski obzornik	1. 10. 2009	str.2,3
Barišičevo nihalo	Posavski obzornik	1. 10. 2009	str. 10
Majstor metafora i simbolike	Vjesnik (Hrvaška)	3. 10. 2009	str. 14, 15
Pod Gorjanci se že peni mošt	Slovenske novice	6. 10. 2009	str. 12
Ceno vode zmede občinska meja	Dolenjski list	8. 10. 2009	str. 11
Žamet - kovina - prostor	Dolenjski list	8. 10. 2009	str. 15
Proslava na Oštrcu	Dolenjski list	15. 10. 2009	str. 11
Mestni sejem	Dolenjski list	15. 10. 2009	str. 11
Po obvoznici v novembru	Posavski obzornik	15. 10. 2009	str. 3
Jesenski mestni sejem	Posavski obzornik	15. 10. 2009	str. 3
Čas odpovedovanja in sprememb	Dolenjski list	22. 10. 2009	str. 11
Marinčevi dnevnik	Dolenjski list	22. 10. 2009	str. 15
Egzaktni putovi duhovnosti	Vijenac (Hrvaška)	22. 10. 2009	str. 21
I feel Kostanjevica	Dnevnik	26. 10. 2009	str. 35
Skrb za okolje se ne konča na meji	Dolenjski list	29. 10. 2009	str. 11
Občutiti Kostanjevico na Krki	Dolenjski list	29. 10. 2009	str. 15
Majstor drugačije percepcije stvarnosti	Show Bizz magazin (Hrvaška)	1. 11. 2009	str. 92-94
Spet klic k spremembam	Dolenjski list	5. 11. 2009	str. 11
Znova v skupnem projektu	Posavski obzornik	12. 11. 2009	str. 5
Prekopa bo končno dobila tudi pločnik	Dolenjski list	12. 11. 2009	str. 11
Vse za turizem	Dolenjski list	12. 11. 2009	str. 36
Pozna trgatev stare sorte	Slovenske novice	18. 11. 2009	str. 12
Občina ima večletni razvojni načrt (župan)	Dolenjski list	19.11.2009	str. 24
180 vlog še kar čaka	Dolenjski list	19.11.2009	str. 11
Po obvoznici prej kot v mesecu dni	Dolenjski list	26.11.2009	str. 11
Po čebularski poti iz Kostanjevice na Rako	Posavski obzornik	26.11.2009	str. 3

Program prireditev

DATUM	URA	DOGODEK	KRAJ
18. 12.	17.00	VESELI DECEMBER - OBISK DEDKA MRAZA	Osnovna šola Jožeta Gorjupa
18. 12.	17.00-20.00	ZIMSKI MESTNI SEJEM	Pri Lamutovem likovnem salonu
19. 12.	17.00	VESELI DECEMBER - OBISK BOŽIČKA	Pri vaški lipi na Oštrcu
26. 12.	18.00	BOŽIČNO-NOVOLETNI KONCERT PIHALNEGA ORKESTRA KOSTANJEVICA NA KRKI	Osnovna šola Jožeta Gorjupa
21., 22., 23. 12.	20.00	PREDSTAVA ZGODOVINA VEČNOSTI	Nekdanja samostanska cerkev